

1
18
19
20
21.
22.
23
24
25.
26

1665

18. Dobermannus, Joh: De re publica in genere
19. Falckner, Joh. Christoph: De contracta emptio-
venditionis. Pa. nov. 1754
20. Falckner, Joh. Christoph: De traditione per con-
stitutum.
21. Falckner, Joh. Christoph: Flus Henrichi
sacri.
22. Müllerus, Philippus: De summi Imperii subjecto.
23. Richter, Christophorus Philippus: Programm, quo
... sentat et ... actionem Georg. Thauris
Georgii Kuller.
24. Richter, Christophorus Philippus: De Caudatione
auctoris.
25. Richter, Christophorus Philippus: De universitate,
ejus denique variis speciebus et partibus.
26. Richter, Christophorus Philippus: De significatione
adverbiorum.

- 1660
27. Richter, Christophorus Philippus : De defensione
extraordinari . . . 37
28. Roeser, Theophilus : De testamentis . 38
29. Schroeter, Ernestus Fredericus : De cautione neces- 39
saria 40
30. Schroeter, Ernestus Fredericus : De connubiorum . 41
31. Schroeter, Ernestus Fredericus : De privilegiis mi- 42
litum .
32. Schroeterus, Ernestus Fredericus : De maleficiis
33. Schroeter, Ernestus Fredericus : De protopraeria . 43
34. Schroeter, Ernestus Fredericus : De seniore . 44
2 5empl.
35. Schroeter, Ernestus Fredericus : De sublimi jure
territorium .
- 36^{a 1°}₂ Schroeter, Ernestus Fredericus : Forum competentis
2 9empl

1688.

37. Schroeter, Emertus Fridericus: De jure consuetudinario

38. Schroeter, Emertus Fridericus: De chirographo.

39. Schroeter, Emertus Fridericus: De reputatione

neces. 40. Stuve, Georg Adams: De officio judicis.

2 Bunde

41. Stuve, Georgius Adams: De natura privilegii quae
dotum.

42. Stuve, Georgius Adams: De contractu quodam Linc.
minalo, qui concernit Salinarum Hallensium diti.
tus.

43. Stuvius, Georgius Adams: De rapta.

44. Windheim, Petrus Harbordus, &: De curia.

129

I

M

13
Q. D. B. V.
DISPUTATIONEM COLLEGII JURIDICI
DE

1685, 26
12
SIGNIFICATIONE
ADVERBIO-
RUM

TERTIAM,

P. 14.
Magnifico Jctorum in Illustrissima Jenensium
Academia Ordine consentiente,

PRÆSIDE
VIRO

Magnifico, Nobilissimo, Amplissimo, Consultissimo
atq; Excellentissimo

DN. CHRISTOPHORO PHILIPPO

Richter Jcto & Decretalium P. P. famigeratissimo, Co-
mit. Palat. Cæsar. Consiliario Saxonico eminentissimo, Fa-
cultatis Jurid. Ordinario, Dicalsterii Provincialis &
Scabinatus Assessore Primario, gra-
vissimo.

DN. PATRONO AC PRÆCEPTORE SUO ÆTERNUM
DEVENERANDO,

die 26. Aprilis. M. DC. LXV. H. L. Q. C.
publico placidoq; Eruditorum Examini
sister

Burchard Henrich Tilemann

AUTOR.

JENÆ

Typis JOHANNIS NISL

KÖNIGLICHES
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
ZV HALLÉ

ILLUSTRISSIMIS AC GENEROSIS-
SIMIS DOMINIS,
DN. ALBERTO ANTONIO,
Equator Sac. Rom. Imp. Comitibus, Comi-
tu de Svartzenburg & Hohnstein, Dynastæ Arn-
stadii, Sondershusæ, Leutenbergæ, Loræ & Cletten-
bergæ &c.

DN. HENRICO II. Juniori & p.t.
Seniori,

DN. HENRICO IX. &

DN. HENRICO X.

Fratribus Germanis, Dnnn. RUTHENIS,
Dnnn. à Plavia, Dnnn. in in Gratz/ Grannich-
feld/ Gera/ Schleitz & Lobenstein &c.

*DNNNN. meis perclement. ac Gratio-
sissimis*

HANCE DISPUTATIONEM JURID.

in debita subjectionis, observantia ac gra-
titudinis *supplicior*, ac ulterioris gratia
& Promotionis *equitior*

submitte
offert, dicat, consecrat

Burchard Henrich Tilemann/
Frauenbr. AUTOR.

Dum vernum varios jam jam meditatur odores,
Vesteque vult uti versicolore solum,
Anticipas illud, TILÉMANNE perite: Cathedra
Flore tui ingenii non sine laude nitet.

Testandi affectus ergò f.

PRÆSES.

Quam vellem TILÉMANNE Tuis applaudere ceptis;
Votaq; ferre libens, carmine dulcisono:
Inter sed curas versa averseq; Camœna
Alma Themis votis, opto, sic annuat ipsa,
Plurimus ut fructus possit adesse brevi!

Nobilissimo atq; Clarissimo Dn. TILÉMANNO,
Fautori atq; Consalino suo honorando gra-
tulab. f.

M. DAVID Ripach / Eccles. Jenens. Diaconus.

Nobili atq; Clarè Docto

DN. BURCHARDO HENRICO TI-
LEMANNŌ, J. U. Cultori indefesso

Summam ex animo Felicitatem!

Laudibus hinc polles, laudo: sic præmia certa
Speras pro merito, digna labore Tuo.

DANIEL BEYER,
Vratislaviensis.

Vidit Erythreo Parnassum Pyrrhus in anro
Extensam quoties verteret ille manum.
Ornabat digitos gremio complexus Achaten
Annulus, haud modico venit are lapis.
In medio Phœbus, stat circum turba novena,
Tum pars visa suis utraq; leta chorus

Non

*non eguit sect. re lapis; Natura sed ibo
Doctius in lapide est viribus usa suis.
Annulus hic non gemma mihi sed fabula visa est,
Fabula jam demum desit esse mihi.
Nam que nunc publice proponis scripta cathedra;
Hæc eadem Pyrrhi gemma corusca notat.
Vis micat ingenii rerumq; scientia, Phœbus
Qua vel cum Musis munera ferret, habent.*

*Hæc in honorem CL. Dn. Autoris, Commen-
falis atq; Amici charissimi apponere voluit*

CHRISTOPH. ZILLING, LL. Stud.

Nunc, quia tractasti sacrae moderamine legis,
Illius culmen non sine laude petis.
Indicat hoc specimen curam, studiumque, laborem
in studiis positum, dulcis Amice, tuum.
Gratulor ergo tibi, gaudebit semper Amicus
hoc facto, atque feret præmia grata Pater;
Et voveo ad juris culmen, quò scandere pergas,
sis gratus Patriæ, gratior atque Patri.

*Hæc Nobilis. Dn. Respondenti, Agnato suo hono-
rando amica manu & calamo festinante appo-
nere voluit*

*PAULUS GOTTLIEB BERLICHIVS,
SS. Th. Stud.*

F I N I S.

23. Cognitionaliter.

IN foro autem hoc Adverbium Advocatis, Procuratoribus, defensoribus, præcipuè vero à Judicibus valdè est notum, habetq; eandem significationem, quam cognitio, unde etià descendit, quod passim pro cognitione causæ, negotii controversi examine, discussione, & quæstione, utraque parte præsentè & audità, sumitur, ut *l. 1. ff. de off. assess. l. Cogn. 4. ff. de off. ejus cui mand. est Jurisd.* hinc & Græci illud rectè exprimunt, κατὰ λέξιν, quod Germani ita reddunt, nach genugsamer Verhör und beyder Partien Sachen Betrachtung &c. quæ formula & hætenus pro solenni habita, ferme in omnibus sententiis adhiberi solet, uti testatur Dn. Carpz. & Dn. Fibig. in *Process.* In hac autem significatione modò dicta sæpius reperitur in *xxx. Cod.*

Ita in *l. 12. pr. C. de LL.* quando sententiæ ab Imperatoriâ majestate latæ Justinianus vim legis inviolabilis tribuit, elegans est textus; Si Imperialis majestas causam cognitionaliter examinaverit, & partibus cominus constitutis, sententiam dixerit, omnes omninò judices, qui sub nostro imperio sunt, sciant hanc esse legem, non solum illi causæ, pro quâ producta est, sed & omnibus similibus.

Ita in *Nov. 86. c. 2.* & inde desumpta *Autb. si verò. C. de Jud.* ubi, quando inter Dd. de Judice suspecto i. e. tali, de quo metus esse queat, cū vel imperitiâ vel corrupti animi

Q

vicio

vicio, aliter quam decet iudicaturum, qui recusari potest secundum *l. 16. de Jud. arg. l. qui Jurisd. 10. ff. de Jurisd. quaritur*, an planè sit removendus, an verò alius Ordinatio suspecto adjungendus? recte, licet *Diff. Don. 17. Com. 25. Bronch. 1. Ant. 66.* decisum legitur. alium sc. Judici ordinario esse adjungendum, & ita inter litigantes cognitio- naliter iudicandum; *Consen. Cujac. 9. Obs. 23. Hott. in l. 16. ff. de Jud. Duaren. f. 156. Covarr. Pract. quest. 26. Gail. 1. Obs. 33. n. 11. Myns. 2. Obs. 52. Et 3. Obs. 63. Bus. 3. Subtil. 10.*

Cæterum quoque in *l. 5. §. 4. pr. C. de temp. Et repar. appell. l. 10. C. de revocan. donat. l. 3. C. de quest.* adverbium hocce cum emphasi aliqua adhibitum reperies.

Ne verò quis de præstantia & utilitate hujus adverbii dubitare queat, sciendum, ad iudicium constituendum cognitionem maximè requiri; Judicii enim cujuslibet strictè sic dicti tres esse partes. Litis contestationem, causæ utriusque disceptatæ cognitionem & sententiam, jam dudum certum fuit, ex *l. un. C. de lit. Cont. l. 4. §. pætroni 1. C. de Jud. l. 2. C. de Jurejurand. propter cal. præst.* Si itaque pars aliqua ex istis tribus desideratur, totum iudicium redditur infirmum, præprimis verò cognitio, quæ familiam ex dictis requisitis ducit; Iudicium enim omne suscipitur litis finienpæ gratia, teste *Ascanio*, quin lis non potest finiri, licet sit contestata, nisi prius causæ utrinque disceptatæ cognitionem susceperimus: Et hæc videtur etiam esse ratio, quare in quæstione illa, an iudex potius secundum acta & probata, an verò secundum conscientiam debeat iudicare, cum *D. Arum. Ex. 6. in Hæpæpy. B. Frantz. lib. 2. Resol. quest. 22. Schnobelio Diss. 1. tb. 35.* respondeatur, potius secundum conscientiam; veritas quippe

anna

apparens & probabilis solum, ex actis & probatis eluce-
 scit, quæ si accuratior iudicis postmodum accedit cog-
 nitio, & examinatio, confirmatur & firma redditur. Videat-
 ur Magnif. Dn. Struve Patronus ac Præceptor meus de-
 bitè colendus, *Ex. 44. th. 5. Dn. Reinking. l. 2. Cl. 2. cap.*
12. num. 4.

Et si verò secundum *l. 5. ff. de Ext. cognit.* cognitio-
 num numerus cum ex variis causis descendat, tam varius,
 ut in certa genera dividi facilè nequeat, tamè apud omnes
 Jure Conf. constat, ex omnibus istis, illam, de qua Prætor
 vel Præses extra ordinem favore causarum vel personarū
 cognoscit, unde & cognitio Prætoria vel extraordinaria
 appellatur, *t. t. ff. de Ext. cogn. l. creditor. 52. §. 2. de act.*
empt. esse utilissimam & nobilissimam, inque jure nostro
 fermè utramque paginam facere, multa quippe occur-
 runt, de quibus ordinaria aliqua formula non est prodi-
 ta, neque jure ordinario nituntur, ut sunt causæ liberales,
 Salaria Professorum, Advocatorum, &c. *l. 1. §. t. t. de Ex-*
traord. cogn. unde etiam venit, quod cognitio non solum,
 in jure passim, sed & apud probatos autores juri ordi-
 nario soleat opponi, uti videre est inter alia apud Sueto-
 nium in Claudio *c. 15. vid. Salm. de mod. usur. c. 3.*

Occasione hujus Adverbii **Q.** An Extraordinariæ
 & Prætorix cognitiones possint mandari, & mandata ju-
 risdictione transeant? quod *Aff. pr. l. 4. ff. de Off. ejus. cui*
mand. est Jurisd. consentit *Donell. 19. Com. 8. Sutholt. de*
Jurisd. apb. 153. Et seqq. tamen cum hac cautela, ut adhi-
 beamus limitationem Magnif. Dn. D. Struvii *Ex. 4. th. 5. 41.*
 Cum enim is cui mandata est Jurisdictio, & in bonorum
 possessionem mittere, & de suspecto tutore cognoscere,

R

& alia

& alia plura, quæ magis imperii sunt quam Jurisdictionis, peragere possit, *l. 1. d. l. 4. ff. de Jurisd.* Magnif. Dn. D. Struve *d. Ex. 4. tb. 65.* ibique in dictatis. Arn. Vinnius *select. Juris quest. l. 1. c. 3.* mirum certè videretur, si & de nutricia, de usu aquæ, aliisque similibus rebus, quæ extraordinariæ cognitionis annumerantur *l. 2. de Exr. Cogn.* cognoscere & statuere nequeat. Vid. Scipio Gent. *2. de Jurisd. 20.* Magnif. Dn. D. Struve *d. Ex.* Dissentit alias Cujacius *in l. vestis de V. S. & Obrecht. c. 5. n. 60. & seqq.*

24. Compluries.

Adverbium hocce, quod est numeri, eandem cum Adverbio sapè Plauto teste *in Persa*, & Catone *Orig. 2.* habet significationem, & licet in ipso jure expressè cum actibus iteratis non inveniatur, potest tamen facili negotio colligi, quatuor ad minimum requiri actus ad id, ut aliquid dicatur compluries factum, si *l. 94. ff. de Legat. 3.* perpendimus, in qua quid per complures & veterum compluria, quod nostrates dempta Syllaba complura dicunt, à quo etiam compluries factum, intelligendum, & quotnam cōtineat actus, habetur; descendit verò hoc adverbium immediatè à veteri plurè pro quo hodiè plus usurpatur, quod differt à multo, ut patet ex *l. 12. ff. de testib. & l. 1. §. 7. ad SCTUM Tertull.* & adhibetur in multis iisque nobilissimis Juris materiis, præprimis in hac, ubi de plus petitione agitur. *l. 1. C. de plus petit.* Plus autem peti alias quatuor modis dicitur, *Re, Tempore, loco & causa*, quod Paulus *1. Sent. 10.* qualitate plus petere appellat, ut rectè Bach. *ad §. 33. Inst. de Act.* notat, in quo hæc divisio satis clarè proponitur; unde minimè diversæ hæ sunt plus petitiones, ut frustra contendit Ægid. Hortens. *Re plus petitur, cum re aut*
quan-

quantitate aliqua certa debita, res plures, aut major quantitas petitur, ut v. g. si quis pro decem aureis, qui ei debebantur, viginti peteret. §. 33. *Inst. de Act.*

Tempore plus petitur, cum quod in diem aut sub conditione debetur, ante tempus vel existentem conditionem petitur, veluti si quis ita stipuletur: decem aureos primis calendis Martiis dare spondeo, & prius illud quis, quam dies veniret, vellet exigere. §. 2. *Inst. de V. O. §. 5. Inst. de inutil. stipul.* Verum dubium hic suboritur, quomodo is, qui ante conditionem petit, plus petere dicatur, cum nulla ei adhuc competat actio, nec obligatio aliqua adsit, *l. cedere diem. 213. ff. de V. S.* Sed spes tantum debitum iri. §. 4. *Inst. de V. O.* Quibusdam distinguere placuit inter conditionem certam, quæ aliquando omnino existitura est, veluti si moriaris. §. 4. *Inst. d. t.* & conditionem incertam, quæ an impleatur, incertum est, veluti, si navis ex Asia venerit, §. 14. *Inst. de Inutilib. stipul. arg. l. 18. ff. de Cond. indeb.* ut si quidem ante existentem conditionem certam quis petierit aliquid, proprie plus tempore petiisse censeatur, secus vero, si post conditionem incertam. Bartol. *ad l. non solum. 8. §. tale. 3. ff. de liber. legat. Jason. ad §. 33. Inst. de Act. n. 10. Mynsing. n. 4. Don. n. 10.* Verum enim vero quia textus in d. §. non distinguit, nostrum hic non erit, aliquam adhibere distinctionem, *arg. l. 8. ff. de Publ. in rem act.* præprimis cum vocabulum conditionis eam proprie significat, quæ incerta est, §. conditiones. 6. *de V. O. l. si pupillus. 9. §. 1. ff. de novat. l. necess. 8. §. 1. ff. de peris. & com. rei vendit.* Afferendum igitur erit, plus petiisse intelligi etiam eum, cui nihil debetur, sicuti minus solvere dicitur, qui nihil solvit. *l. amplius. 82. ff. de*

V. S. Exinde autem nondum sequitur, ut nonnulli volunt, indebitum esse, quod sub conditione fuerit promissum; revera enim est debitum, licet tempus conditionis nondum cesserit, propter spem, quam ex contractibus etiam ad hæredem transmittit. §. 4. *Instit. de V. O.* quin imò creditoris nomine etiam venit is, cui sub conditione debetur. *l. creditoris. 10. ff. de V. S. Jason. n. 3. Zaf. n. 3. Anth. Matth. in not. ad §. 33. Instit. de Act.*

Loco plus peti dicitur, si alio, quam quo promissum est loco, agatur, veluti si Ephesi dare quis promittat, Romæ intendat sibi dari, *d. §. 33. de Act.*

Causa plus petere dicitur, si ex duabus rebus disjunctivè promissis altera præcipua petatur, v. gr. si quis ita à re stipuletur: Hominem Stichum aut decem aureos dare spondes; deinde alteram vellet petere, veluti hominem tantum, aut decem aureos tantum. *d. §. 33. actor* quippe hoc modo unam aliquam certam rem petens aufert reo electionem, quæ alioquin in hujusmodi promissionibus conceditur. *l. ubi. ff. de V. O. l. plerumque. 10. ff. de Jure dot.* Quicumq; igitur his quatuor dictis modis olim plus fraudulenti & incogitanti animo petere solebant, causa poenæ loco cadebant, i. e. rem amittebant, vel ut clarius, omnino impofterum actione excludebantur, nec unquam debitum petendi potestas concedebatur, & rationem suggerit Donell. n. 1. & ex eo Anth. Matth. ut sc. discant omnes jus suum prius diligenter explorare, & temperare sibi ab injuria, & inani judicii metu aliis non creare molestiam, quæ ratio sicuti generalis, quin etiam juri novo accommodari possit, nulli dubitamus, licet alia plus petitionis poena in tempore ex Constitutione Zenonis, alia in reliquis

quis modis ex Justin. const. constituta. §. 33. *Instit. de Act. junct.* §. 10. *Inst. de Except. t. t. c. de Plus petit.* Ex constit. enim Zenonis ex l. 1. & 2. d. t. C. de Plus pet. Si plus petitur tempore, duplicantur induciæ, & non aliter ad agendum admittitur iterum, quam si prioris litis expensas omnes refuderit. Ex Just. v. Const. quæ in Cod. nostro non existat, si reliquis tribus modis, puta re, loco, & causa, quis plus petierit, cautum est, ut plus petens in triplum ejus damni condemnetur, quod reus ex hac petitione senserit, d. §. 33. *Inst. de Act.* & §. 10. *de Except.* excipitur tamen unus adhuc casus in l. 3. C. d. t. d. Plus pet. ubi jus vetus adhuc obtinet, & plus petens causa cadit. Addatur Magnif. Dn. D. Struve Patronus atque Præceptor meus colendus. Ex. 9. th. 68. Dn. Brunneman ad l. 1. & 2. C. d. t. Dn. Ludvvel. *Exercit. Inst. n. 16. th. 7. C. Ilic. Umm. disp. ad Proc. Jud. dir. 8. th. 27. Coler. ad Capit. 2. num. 6. & seqq. extr. de Except.* Dn. D. Strauch, Præceptor quondam colendus, in Diss. 24. aph. 17. & seqq. A qua pœna clausula illa Salvo Jure superflui, libello adjecta, minimè liberat, arg. l. 21. ff. de acqui. hered. & cap. 54. in fin. Ext. de App. Hering. de fidejuss. c. 24. n. 17. & seqq. Dissent. Zas. ad §. 33. vers. plus autem. n. t. Jason. ad §. tripli v. 25. *Inst. de Act.* Dn. Zang. c. 11. n. ult. & alii. Quid autem significet adjectio hæc, Plurisve, in jure utilis & non infrequens, poterit infra videri in voc. Plurimum, ubi B. Lectorem remitto.

25. Composite.

Usum Adverbii hujus si perpendis, reperies in Jure nostro nullum esse, potuissetque jure merito sicco pede præteriri, licet apud Ciceronem & Plautum occurrat, nisi varbi à quo descendit, componere, utilitatem cogni-

R 3

tam

tam habuiffemus, quam paucis lubet apponere propter cognitionem. Varias autem habet in jure nostro sæpius occurrentes significationes, mox enim significat instituire, ut in *l. 2. §. 4. postea ne diutius* & c. ff. de O. Jur. quo loco compositas actiones pro institutis quibusdam agendi formis accipere debemus.

Mox in unum jungere, jungendo conficere, & componere multas res, apta quadam cohærentia & veluti harmonia simul ponere, quin imò de rebus suis disponere, *l. 2. C. de exhib. re. l. 26. C. de testam. l. 17. de test. mil. l. 4. C. de postb. hered. Inst. l. 6. ad SCTUM Turpill.*

Sæpissimè autem sumitur in Jure nostro, sicut & nomẽ compositionis, & ablativus vim habens Adverbii composito pro convenire, pacisci; unde etiam dicimus ex composito aliquid agere, *ἐκ συνθήκης*, pro eo quod est ex conventionem per reum cum præside factâ ex causa litigante de dubio criminis statu, transactione, sive alio pacto, quemadmodum inter nos convenerit, *vid. l. 6. l. 13. & l. seq. ff. ad Senatus conf. Turpill.*

Q. hic. An Judex ad amicabilem compositionem scilicet concordiam partes possit cogere? Ad quam prius respondeamus, distinguendum erit inter causas quas agunt inter se partes, an sit criminalis, an verò civilis? De priori affirmatur, quod scilicet partes per judicem in causa criminali ad concordiam compelli possint. Bartol. teste in *l. congr. n. 4. ff. de off. præf. Bald. ibid. n. 1.* quod tamen rectè limitat Gail. *l. 2. de p. p. c. 18. n. 8.* scilicet. antequam committatur delictum, *l. denunciamus, C. de his qui ad Eccles. f. confug. & in l. illicitas. §. ne potentior. ff. de off. præf.* De posteriori verò negatur, scilicet. in civilibus regulariter litigatores ad compositionem

positionem vel ad compromittendū compelli non posse, *Nov. 124. c. 4.* Potest quidem Judex partes ad concordiam & compositionem hortari, sed non compellere, *Bald. & Angel. in d.l. equiff. Jas. in d.l. quidam existim. n. 4. ff. si cert. pet. Bald. in l. 1. §. quies. n. 2. ff. de Off. pref. urb.* ratio quippe æquitatis non patitur, ut quis cogatur inuitus remittere injuriam, nisi in foro pœnitentiali, idem *Bald. in l. ex stipul. n. 1. C. de sent. & inter. omn. Jud. Alex. Conf. 144. n. 1. vol. 7.*

Excipiuntur tamen casus, ubi etiam in civilibus ad amicabilem compositionem compelli partes queant, & 1. quidem, si lis longo tempore tracta adeò intricata sit, ut partes se facile expediri nequeant, *Dec. conf. 445. n. 2. Jas. in d.l. quidam existim. n. 4.* 2. Si dissensio sit inter personas insignes & status, ex qua republ. turbari & scandalum publ. oriri possit, *l. si quis. §. in civil. ff. de capt. & postlim. revers. Bald. in d.l. 2. §. quis n. 1. ff. de off. pref. urb.* Videatur *Carpz. Jurispr. for. part. 1. Const. 1. def. 11.* *Hart. Hart. t. 1. Obs. 4.* *Gail. l. 2. de P.P. c. 18. n. 19.* *Joach. Schnobel. Dissput. ad π. 2. th. ult. Castr. Alex. Jas. & alii in d.l. quidam existimarunt. ff. si cert. pet.*

26. Concinne.

Duas dari hujus adverbii significationes puto esse, notum ex lexicographis, alteram quidem propriam & in bona parte usitatam, & significat idem ac ornate, compositè, convenienter quid peragere; Sic *Cicero 2. de Orat.* Hæc quidem sunt concinnè distributa, sed non peritè. Sic & *pro Quintio.* Hunc rogat blandè & cōcinnè. Alteram impropriam & in mala parte agitaram, & idem est ac calumniosè, callidè, sic quando dico, concinnè lites incipere

i. e. ac si dicerem calumniosè alicui lites movere: Hinc in l. 9. §. 2. ff. de off. Proconsf. Concinnatores sunt hi, qui novas lites simulatis captionibus & cavillis improbis in longum ducere moliantur, cum eis jure agere non liceret; Videatur Alex. ab Alex. qui se aliquando cum Romæ Palatini fori judicia operirentur, de hujus vocabuli vero sensu rogatum fuisse asserit, l. 4. Gen. dier. c. 15. Corasf. l. 1. c. 4. n. 2.

27. Conclusè.

Usus hujus adverbii geminum apud bonos Autores occurrere, nemo est qui ambigit; Primò enim sumitur pro concinnè, concisè, breviter, Græci eleganter dicunt συγκελευμένως; hinc quando Cicero dicit, conclusè aliquid dicere, nihil est aliud, quam compendiosè, sine verborum ambagibus & lenociniis causam suam proponere, Jure Conf. dicunt, causas ex breviculis, quæ sunt compendiarum seu breves libelli, quæ summam rei continent, ita enim definiuntur à Zonar. in Concilio Carthaginensi, βραβιον, ἢ Ἰπιπημὴ λέγειται καὶ σὺν τῷ Ἐγραφή; recitare, quo sensu reperies in l. 5. C. de conv. Fisci debet. lib. 10. & l. excellentia. C. de erog. milit. ann. Secundo accipitur pro Ἰπιλόγως sive finaliter, quando quis assumptione concessâ ad morem Dialecticorum convenienter argumentatur, quâ in significatione in elegantissimis conclusionum materiis occurrit, & I. quidem, quando de conclusione libelli agitur, quæ secundum communem Dd. sententiam in omni libello necessario adesse debet, quia jdex officium suum non nisi postulantibus confert, l. 4. §. hoc autem 8. ff. de dam. inf. quâ ex causâ, etiam dicitur conclusè s. conclusivè aliquid petere, teste Carpz. in Proc. Sic enim argumentum Logicorum consistit ex Majore, minore &

con-

conclusionem, ita apud Legistas libellus ex tribus consistere debet; unde secundum Innocent. *in cap. super lit. 29. exer. de rescript.* dicitur, non quid narratur, sed quid concluditur, attendi debet, & Angel. hic dicit, aded advertendum esse ad conclusionem, ut non sit potius in libello aliud; sic si ego narrarem petitorium & possessorium, tamen per medium concludendi super possessorio restringitur libellus, ut habet *Decius cons. 28.* hinc & Baldus inquit *in l. nec quicquam 9. 9. ubi decretum. ff. de offic. procons.* per conclusionem restringi narrata in libello ad ea, quæ conclusivè seu conclusè petuntur, videat. Card. Tusch. *Pract. concl. 558. l. c.* Repert. Johan. Bertachin. *part. 1. l. c. hoc ipso vocab.* Johan. Jac. Speidel. *in Syll. Quæst. Jurid. b. voc. Schneidvv. ad 9. omnium, Inst. de action. n. 117.* Carpz. *in sua Praxi, Fibig. König. & Frider. in proc.* hinc inde. Dari tamen casus, in quibus libelli conclusionem omitti posse, seu ubi conclusivè non necesse habemus petere, Dd. notarunt, quos apud Ilic. Ummium *Disp. ad Process. Jur. 6. tb. 11. n. 54.* secundum seriem recensitos invenies.

II. Quando de conclusionem causæ quæritur; an etiam sit de substantia Processus, conclusivè sententiam in causa ferre? quod negamus, utpote quæ absque vitio nullitatis omitti potest, ut habet *gloss. in elem. sapè. §. sent. in verb. conclusivè de V. S. Rota. dec. 1. n. 1. tit. de test. Marant. part. 4. dist. 9.* Certum enim est, conclusionem in causis ordinariis, de summaris aliàs constat, magis de consuetudine, quàm substantia processus, vel ut Repert. Bertach. loquitur, magis de justitia quàm essentia esse, quæ ratio etiam est, quod in supremo Camer. Imp. iudicio nulla sententia publicetur, ne interlocutoria quidem, nisi in

S

causa

causa legitime conclusum fit, uti testantur Camerales Gail. & Myns. quod eò etiam se extendit, ut licet alterutra pars concludere nollit, tamen iudex eam, si modò ipsi ad concludendum sufficientes dilationes concessa sint, in contumaciam causam ex officio pro conclusa acceptare & in principali pronunciare poterit, per textum elegantem in *Auth. jubemus, C. de jud.* quæ omnia hæctenus dicta in causis civilibus, vera sunt; Secus verò in causis criminalibus, in quibus, quoad reum, nunquàm concluditur, idque favore defensionis, potest quippe reus defensiones suas non solum ante publicationem testium, verum etiam patefactis attestationibus adeoque post ordinariam conclusionem quandocunque proponere, per text. notabilem in *Lunius. §. ult. de quest.* ubi notanda verba *quandocunque tempore.* Plura de hoc adverbio vide sis apud Joh. Bertach. in verbo conclus. Adde Card. Tusch. *Pract. conclus. 558.* Gail. *Pract. observ. lib. 1. Obs. 107. n. 1. 2. 3. & seqq.*

28. Concorditer.

Apud Canonistas Adverbium hoc admodum est frequens, & dicitur id factum esse concorditer, quod fit nemine discrepante, non quod fit à majori parte secundum *Abb. in cap. non potest ext. de rejud. cap. cupientes. §. ad hec. de Elect. & electi potest. in 6. & text. est clarus in cap. in causis ext. de elect.* ubi factum à majori parte capituli, & factum concorditer ponuntur ut diversa. Verum huic ob stare videntur glossa in *cap. non potest. x. de re judicat. & c. 1. x. de majorit. & obedientia*, ubi id dicitur factum esse concorditer, quod est factum à majori parte; Verum ita distinguendum puto, aut materia subjecta patitur seu requirit,

quirit, ut omnes interveniant, nemine discrepante, & ita procedit sententia *cap. in causis. de Elect.* adjiciuntur quippe ut plurimum verba, *omnes & singuli*; & tunc actus debet fieri, nemine discrepante; aut materia subjecta non patitur, nec requirit consensum omnium, & tunc factum à majori parte, dicitur concorditer factum, & ita intelligitur *gloss. in d. c. 1. & in cap. d. non pot.* impropriantur enim tunc verba, & intelliguntur secundum juris dispositionem, cum aliàs propriè dicatur id fieri concorditer, quod fit nemine, uti dictum, discrepante.

Hoc posteriori modo etiam sumuntur verba A. B. c. 2. §. 4. notabilia, sententiam nostram confirmantia, quæ sic sonant: *Postquam in eodem loco ipsi, vel pars ipsorum numero major elegerit, talis electio proinde haberi ac reputari debet, ac si foret ab ipsis omnibus, nemine discrepante, CONCORDITER, celebrata &c.* Certum igitur est, electionem istam concorditer esse factam, si à majore Electorum parte proficiatur, adeòq; legitimã, in electione enim legitima majoritas attenditur. *d. §. 4. c. 2.* Hinc etiam Gloriosissimus Comes GUNTHERUS Schvvarzburgeris alia conditione in sui electionem consentire noluit, quam, si major pars eorum, qui se jus eligendi habere asfererent, convenirent, teste *Cuspiniano in vita Guntheri*, An verò is etiam dicatur concorditer electus, qui trium Electorum vota habet, cæteris disparibus sc. ita: Duo consentiunt in Sejum, duo in Pamphilum, tres verò in Titium, hic obiter quæritur? quod negatur: majoritas enim, respectu eligentium, non attenditur, aliàs valeret, quòd Titius esset electus, quia trium haberet vota, verùm majoritas respectu collegii & personarum in eo existentium,

quatuor enim adhuc supersunt, qui in Titium non consenserunt, undè minimè verum, quòd major pars ipsum elegerint, & hanc sententiam probat *c. Eccles. vestra, 17. ibid. Panorm. ext. de Elect. & Elect. potest. & Lupold. de Babenberg c. 12.* electio enim non pertinet ad eos, ut singulares personas, sed ut ad collegium. Videatur Arumæus *in notis ad A. B. c. 2. n. 16.*

Civilia quod attinet jura tenendum, quòd adverbium hocce etiam ibi suos habeat usus, in materia enim ista, quando Universitas Syndicum, qui ipsius nomine agit, constituit, *l. 1. §. 1. l. 2. & 3. ff. quod quisq; univers. nom. vel l. cont.* etiam dicitur concorditer constitutus, quando ipsi secundum datam antea distinctionem, vel omnes, vel major pars, seu plura suffragia, aut majora ut vocant vota, in rebus ad universitatem ut universitatem spectantibus, Syndicatus officium deferunt. *l. 19. ad Munic. l. 45. C. de decurion. lib. X.* videatur Magnif. Dn. Carpzov. *part. 1. c. 13. def. 7. & l. 3. Respons. Elect. n. 8. 9.* Magnif. Dn. Struve, Præceptor atque Patronus meus debitè devenerandus, in *Synt. l. C. Ex. 7. tb. 42.* Contractus hic brevitatis studio prætereo, quia concordia & consensus omnium horum est fundamentum, ut text. elegans testatur *in l. 1. §. penult. ff. de Pactis.* quid? quod ipsius societatis civilis; concordia enim, cum primò omnium sola foret societas inter maritum & uxorem, effecit, ut postea etiam domestica coalesceret, ex domesticis integræ familiæ, quibus etiam extraneæ adscitæ sunt, sic, ut distractis locis habitantes, primò vicos, deinde pagos, post oppida & urbes, deniq; provincias & regna constituerent, ut adeò non minus eleganter quàm verè dictum sit: Concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur.

29. Conditionaliter.

Adverbium hocce utpote qualitatis de eo dicitur, quod fit sub conditione, ut patet *ex l. 17. §. 3. ff. de cond. & demonstr. §. 31. sed si cond. Inst. de legat.* ubi expressè reperitur, habetque in jure nostro insignem usum : Omne verò illud, quod fit conditionaliter, seu sub conditione, indicatur certo aliquo signo, v. g. vocabulo *SI*, *l. 8. & 9. l. 16. & 19. l. 61. & 64. ff. de V. O. l. 2. l. 6. §. 1. l. 7. l. 11. §. 1. l. 47. & 50. ff. de cond. & demonstr.* vocabulo *SIVE*, *l. 63. ff. de V. O.* it. vocab. *NE* & *NEQUE*, *l. 83. in fin. princ. ff. eod.* Innuitur porrò conditio per verbum *QVAMDIU*, secundum Bart. *in l. pater Severinum. §. fin. ff. de cond. & demonstr. & Bal. in l. 1. in princ. C. de leg.* it. per dictionem *UBI*, *l. sita script. §. fin. ff. d. t. it.* per hæc verba, *CUM HOC PACTO*, teste Alex. *conf. CXIX. in part. 1.*

Fit vero aliquid conditionaliter vel sub conditione, modo possibili & impossibili ; Possibili, quando conditio, quæ per rerum naturam admitti potest, alicui rei adjicitur, *arg. §. 11. Inst. de inutil. stipul.* Et hæc conditio tunc iterum est vel potestativa, vel casualis, vel mixta. Illa dicitur, quæ pender à potestate implere debentis, judicaturque exindè, quòd de facili à communiter contingentibus possit impleri *l. suis quoq. §. 1. cum gloss. ff. de hered. instit.* e. g. Si stichum manumiserit, si servum hereditarium non alienaverit, si statuas in municipio posuerit. *l. 26. ff. de inoff. test. l. ult. ff. de cond. Inst. l. filius. ff. de cond. & demonstr.* Verum an in *l. 35. §. 5. ff. de contrab. empr.* conditio potestativa lateat, obiter hîc quæritur ? quod negatur. Licet enim, ut dictum, conditio potestativa largo

modo dicatur ea, quæ sit in potestate facientis, sicuti in lege nostra, ubi agitur de venditione ad mensuram, quæ quidem est in potestate eumentis & vendentis, sed non absolute & proprie, impedire quippe non possunt mensuram; conditio itaque vera & proprie, si est potestativa, debet esse absolute in potestate mea, ut possim facere & non facere, undè etiam arbitraria appellatur. Casualis est, quæ ex alieno arbitrio vel ex solo fortunæ eventu pendet. *l. unic. §. 7. C. de cad. tollen. l. 60. ff. de cond. & demonst. §. 4. Inst. de V. O.* & si filius sub hac conditione instituitur, habetur pro præterito. *l. 4. l. 86. ff. de her. instit. l. 28. pr. ff. de lib. & postb.* quod etiamnum hodiè obtinere affirmant *Jaf. l. si pater. n. 19. Clar. §. testament. quest. 39.* Mixta denique est, quæ partim ab arbitrio ejus, in quem confertur, partim ab eventu & casu dependet, veluti si Titius ante Calend. Maj. ex Italia redierit. *l. 4. ff. de her. Inst. l. 10. de V. O.* Impossibili modo aliquid fit, quando conditio additur, quæ nunquam existere potest, (1.) vel ob cursum naturæ. *§. 11. Inst. de inutil. stipul. l. 4. de cond. non obst. l. 4. §. 1. de statu lib.* (2.) ob justam legis animadversionem, *l. 20. l. 26. ff. eod. non obst. l. 15. de cond. Inst.* (3.) denique propter bonos mores: *arg. l. 8. ff. de cond. Inst.* etsi ista conditio affirmativè (negativa enim si apponitur, v. c. si cœlum digito non tetigeris, pure facta intelligitur obligatio, juxta *§. d. n. Inst. de inutil. stip.*) adhibita reperitur, semper pro non adjecta habetur, *l. 16. ff. de cond. inst. d. §. n. Inst. d. l. 5.* Videatur Card. Tusch. Pract. conclus. tom. 2. concl. 580. & seqq. Gail. 1. Obs. 132. n. 3. Molina tom. 1. tr. 2. disp. 206. Merend. 2. controv. c. 25. Speidel. in Syll. quest. jurid. l. c. vocab. Conditio. Repert. Joan. Bertach, Part. 1. l. c. v. d. Magnif. *Dn. Stru-*

Dn. Struv. *in Synt. I. C. Ex. 35. tb. 97. it. Ex. 33. tb. 49.* Magn.
Dn. Strauch. *in Diss. ad n. 9. apb. 22.*

Occurrit verò præcipuè hoc Adverbium in materiis stipulationum, Institutionum & Legatorum; sæpissimè enim ob varios hominum in vita civili casus conditionaliter stipulamur; quando forsitan in aliquem casum differri cupimus obligationem, tunc enim neque nascitur obligatio neque actio, sed spes tantummodo fit debitum iri. §. 4. *Inst. de v. O. seu ut JCIT loquuntur, neq; cessit neq; venit dies. l. 23. ff. de v. S.*

Horum autem stipulationum exempla reperies in l. 2. & 4. §. 1. l. 1. & 15. l. 12. l. 26. & 28. ff. de cond. & demonstr. item in tit. ff. de v. O. qui sciat et his stipulationibus.

Ita in materia legatorum, conditionaliter legatum relinquitur l. 5. §. 2. l. 21. quando dies legati cedit. l. 19. l. 55. l. 94. ff. de Cond. & demonstr.

Sic quoque conditionaliter in testamento instituitur hæres, l. 4. l. 68. de hæred. inst. l. 15. l. 28. l. 4. l. 5. l. fin. de cond. Inst. l. 38. de Cond. & demonstr. l. 4. C. de inst. & subst. Hinc quando conditionaliter ita, seu sub tali conditione; si sine liberis decesserit: liberi ponuntur, quæritur, an habendi sint pro institutis? quod affirmant Steph. Forcatulus in Neciomantia, dialog. 50. & seqq. Fach. l. 4. contro. c. 51. Renneman de Iure Rerum. Diss. 22. n. 20. Verum quoniam negativa communiter est recepta etiam hanc meritò propter fundamenta immota retinemus, cum Alciato in com. ad l. 11. C. de Pact. n. 15. cui calculum suum addunt Magnif. Dn. D. Richter Præses, Patronus atque Præceptor meus æternum colendus. *in Interp. l. ult. C. de Edict. div. Hadr. toll.* Magn. Dn. D. Struve Ex. 36. tb. 24. Magn. Dn. D. Strauch.
Diss.

Dis. ad π 9. apb. 25. Dn. D. Brunnemann in interpret. l. 1. C. de Pact.

30. Confestim.

Varias pro subjectâ materiâ, Adverbium hocce temporis in iure non infrequens, recipere significationes, testes sunt leges hanc in rem expressæ.

Sic aliquando sumitur pro eo, ubi primum potuit h. e. Prætoris copiam habuit, teste Ulpiano in *l. 2. §. 43. ff. ad SCUM Tertyll. & Orpb. Rebuff. ad l. anniculus. 134. de V. S.*

Aliquando petitur interpretatio ex testatoris vel legatoris voluntate, ut significet statim post impletam conditionem & mortem instituti, ut probant textus notabiles in *l. 77. §. ab instituto. 15. ff. de Legat. 2. & l. 4. C. quando dies legat. l. fid. cedit.*

Aliquando accipitur pro decem dierum, *l. 21. §. 1. ff. de const. pec.* aliquando pro 4. mensium spatio, teste *Bart in l. presbye. C. de Epif. & Cler.* aliquando pro integro anno secundum *Ascan. Clem. de Pat. pot. c. 4. n. 39.*

Interdum quoque sumitur pro modico temporis intervallo, quando quis obligatur ad dandum aliquid vel faciendum, sicuti cum singulari elegantia & perspicuitate apparet ex *§. 1. Inst. de Verb. obl.* ubi de stipulatione purè inita ejusq; affectu agitur, quod sc. ex ea statim nascatur obligatio & actio, adeoque confestim peti possit. *l. 41. §. 1. l. 118. §. 1. ff. de V. O.* cum nihil occurrat, quod actionem proveniente impedire posset, cessit quippe & venit dies, ut loquitur *JCrus in l. 23. ff. de V. S.* quia tamen ratio humanitatis intercedebat, introductum est, ut modicum tempus ad solvendum daretur. *l. 21. ff. de Jud.* hinc non statim credi-

creditor debitorum cum sacco adire debet, *lege not. 105. ff. de solut.*

Tandem denique usurpatur pro eo, quod fit sine ullo temporis intervallo, vel ut Demosthenes loquitur, *ἐν τοῦ αὐτοῦ χρόνου μίση*, uti patet *ex l. 12. ff. de pæn. l. 51. prin. ff. ad L. Aquil.* quam etiam posteriorem sic ipse Ulpian. eleganter in *l. 3. §. 9. ff. de vi & vi arm.* explicat, quando de defensione corporis sui necessaria, seu moderamine inculpatae tutelæ, uti vocatur in *l. 1. C. unde vi. agit.* Videatur Albert. de Pergamo in *tr. de Preposit. n. 46.* David Döring. in *Bibliothec. Jureconf. Voc. Adv. n. 25.* & Simon Schardius in *Lexic. Jurid. lit. C. hoc ipso vocab.*

31. Confidenter.

Inquirenti in potissimam hujus adverbii significationem potest satisfacere elegans Ciceronis locus *libr. 3 Tuscul. Quæst. 9. 14.* qui ita se habet: Qui fortis est, idem est fidens, quoniam confidens mala consuetudine loquendi in vitio ponitur, ductum verbum à confidendo, quod laudis est &c. Sicut itaque confidens, vel qui secundum Aristot. *3. Ethic. 10.* in rebus terribilibus supra modum confidit, primam virtutis moris excedit speciem, (ruit quippe in alterum fortitudinis extremum, quod in vitio ponitur) ut non nisi à paucis in paucis pro constanti & gravi, *ὡς Ἰππὶ π πλείων* verò pro audaci & temerario habeatur, sicuti probat Terent. in *Phormion.* his verbis: homo confidens, ut illum dii omnes perdant. & Virgil. *4. Georg.*

*Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras
Jussit adire domos? - - -*

Ita quoque Subst. confidentia, & Adverbium confidenter,
T quø

quo de nobis sermo, in mala parte usurpantur, quinimò semper inveniuntur; de illo quidem constat ex Jure Canon. *sc. cap. 1. circa fin. de Elect. in 6to.* de hoc verò sc. adverbio non nisi ex probatis autoribus, quod idem sit ac audacter, animosè in excessu, & temerariè, sicut ex multis eleganter Plaut. *Que non deliquit? decet audacem esse confidenter.* Cæterum licet hoc Adverbium in Corpore nostro J. C. non inveniatur, suo tamen non caret usu, præprimis in foro, ubi sæpissimè occurrit, vid. Joh. Jac. Speidelius *in Syllog. Quæst. Jurid. & Polit. Lit. C. Vocab confidentia, ibique allegatus Anton. Mart. Neop. 6. dig. tit. de confid. c. 4. & 7.*

32. Confusè,

Adverbium hocce licet sit ordinis, in propria tamen seu stricta sua significatione omne illud denotat, quod fit sine ordine, teste gloss. *in auth. de hered. & Falcid. §. inordinatum. vers. confusum.* quam sequitur Alberic. *in diction. verb. confusum.* in lata verò eaque in jure frequentiori illud significat, quòd alteri ita commiscetur, ut separari & deduci non possit, aut certè difficilis sit ejus separatio, seu ut idem sit ac permixtè, quando enim aliquid confunditur, tunc utique etiam quasi ordo turbatur, ut ita secundum *c. ad nostrum. 3. xt. de Jure Jur.* ordo sit, non servare ordinem; & in hac posteriori significatione sæpissimè cum insigni usu in Jure occurrit, quando de confusione rerum corporalium & incorporalium agitur.

Sic *in l. 3. §. fin. l. 4. de rei vind. §. 27. Inst. de Rerum divis.* occurrit, quando de confusione rerum corporalium agitur, tunc enim quando duorum dominorum materiæ

in u-

in unum corpus transeunt, dicitur illud confusè factum, non autem hoc loco mixtionem & confusionem habemus pro iisdem, uti nonnulli sunt, sicuti videre est apud Eguin. Baron. *ad §. 27. Inst. d. t.* Sed separamus, quia commixtio earum est rerum, quæ non alterantur, sed in propria substantia durant.

Quod res incorporales concernit, sciendum, quod ibi quoque occurrit: nam confunduntur jura, v. g. servitutes *l. 1. ff. quemadm. servit. amitt.* usufructus, *l. 4. ff. usufr. quemad. cav. l. 6. ff. de man. vind.* & obligationes, *l. 50. ff. de fidejuss. l. licet. C. ad L. Falcid.* occasione hujus adverbii potuissim quidem nobilissimam confusionum materiam attingere, verùm ne nimis prolixi videamur, mitimus B. Lect. ad Magnif. Dn. D. Struvii *Exercitationem 47. tb. 48.* Magnif. Dn. D. Strauchii *Dissertationem 17. apl. 9.* & Dn. Wissenb. *Disputationem 28. tb. 17.*

33. Conjunctim.

Licet secundum Paulum *in l. 29. ff. de V. S.* nonnunquã conjuncta pro disjunctis, & disjuncta pro conjunctis accipiantur, certum tamen manet, quod hoc adverb. ut plurimum copulationem & conjunctionem denotet, habeatque in materia institutionum & legatorum insignem usum, ubi sæpius occurrit.

Sic *in l. 80. ff. de legat. 3.* dicitur, conjunctim hæredes institui, aut conjunctim legari, h. e. totam hæreditatem, & tota legata singulis data esse, partes autem concursu fieri.

Ita *in l. notabili alias 5. ff. de cond. Inst.* Si hæredi plures conditiones conjunctim datæ sint, omnibus parendum

dum est; quia unius loco habentur, si disjunctim sint, cuilibet. Legitur quoque præterea in §. 8. *Inst. de legat. &* alibi passim, ut ex lectione frequenter patet.

Si ergo nunc una eademque res duobus conjunctim seu simul legatur, & si uterque ad legatum perveniat, scinditur seu dividitur inter eos legatum, si verò alter deficiat, totum ad collegatarium pertinet, jure accrescendi, quod ex tali conjunctione ortum trahit.

Conjunctio autem ista secundum Adverbii nostri significationem aliàs solet esse triplex, realis, verbalis, verbalis & realis simul, teste Paulo in *l. triplici. 142. ff. de V. S.*

Realis tantum est, quando diversis orationibus eadem res duobus legatur, v. gr. Titio fundum Tusculanum do, lego, quæ est una oratio; Sejo eundem fundum Tusculanum do, lego, quæ est altera oratio, & taliter conjuncti in §. 8. *Inst. de legat. l. unic. §. 10. & u. C. de cad. toll.* dicuntur disjuncti, inspecta scilicet externa forma legandi, in se tamen sunt revera conjuncti, in eandem scilicet rem, *d. l. 142. de V. S. l. 89. de legat. 3.*

Verbalis est, quando eadem quidem oratione, (vel uno verbo ex iis, quæ collectiva dicuntur, v. gr. filii, liberi, familia) eadem res pluribus legatur, sed concurrentem respiciens, testator addit partes, v. g. Sejo & Maxio fundum Cornelianum æquis partibus do, lego, *l. 89. de legat. 3.* vel Fratris mei filiis ades meas æquis partibus do, lego, *l. 13. pr. de hered. Inst. l. 15. §. 1. de Legat. 2.*

Realis & verbalis simul, seu mixta est, quando itidem eadem oratione seu ejusmodi verbo colectivo, eadem res pluribus legatur, nulla facta mentione partium, v. gr. Titio & Sempronio (est eadem oratio) hominem sty-chum, (est eadem res) do, lego, *l. 142. de V. S.* Esti

Et si verò Dd. communiter contenti tribus istis conjunctionum speciebus, tamen quartam haud temerè adjungimus *ex l. 67. ff. de acquir. hered.* quam Gometz. *1. resolut. 10. n. 28.* rectè legalem vocat; nam si servus duorum vel plurium haeres institutus sit, domini jure accrescendi gaudent, eo, quod lex pro conjunctis eos habeat, *d. l. 67. l. ult. pr. ff. de vulg. & papill. subst.* quod etiam Julianus probat, si servo communi legatum sit, *l. 1. §. 1. de usufr. accresc.* Cùm autem conjunctio, ut dictum, fundamentum sit Juris Accrescendi, non immeritò hic quæritur; an in qualibet harum conjunctionum locum habeat? quod quidem de re ut & mixtini conjunctis satis expeditum esset, sc. partem deficientis alteri acquiri, *l. unic. §. n. C. de cad. toll.* nisi quidam inter se dissentirent, quo jure id fiat, an jure accrescendi, an verò jure decrescendi, ubi tamen posterius, utpote juri nostro planè inconveniens, contra Anton. Fabr. *decis. 49. error. 4. pr.* ex rationibus certis negamus, prius autem cum B. Dn. Frantz. *Ex. 7. quest. 3.* Bachov. ad Treutl. *V. 2. Disp. 13. th. 3. lit. A.* affirmamus.

De verbis verò conjunctis difficilis & intricata est quæstio, multi enim sunt, qui negant, propter leges hanc in rem, ut putant, claras, quas pro se in eadem sententiâ allegat Schnobel. *Disp. ad r. 6. th. 21.* jus accrescendi inter hosce conjunctos locum habere, quos novissimè etiam defendendos suscepit Goëddæus in *l. triplici. 142. de V. S.* Paul. Busius in *l. penult. ff. de usufr. accresc. num. 6.* nec non Osius Aurel. *Dispunctionum lib. sing. Disp. 40. p. 351.* Verùm enim verò quicquid illi dicant, putamus tamen affirmativam cum Duareno *lib. 1. c. 10. de jure accresc.* esse præferendam, scil. jus accrescendi etiam inter illos locum ha-

bere: & rectè, hanc enim sententiam tanquam communem Dd. etiam nū in Praxi hodierna, tam civili quàm Saxonica obtinere tradunt Schneidevv. *ad p. 8. Inst. de legat.* Dn. Carpzov. *part. 3. Const. 2. def. 14.* ubi etiam responsum refert, *Hat euer Ehwirth und Vater in seinem Testament unter andern verordnet / daß alle seine Kleider / Bücher und andere mobilien seinen fünff Söhnen ingesambt / iedoch in fünff gleiche Theil zu vertheilen / ausgefeket seyn / und verbleiben solten ; Ob nun wohl der eine Sohn noch vor dem Vater Todes verfahren / so ist doch dessen Antheil an den prælegirten Stücken seinen Brüdern / und also den andern Legatariis Jure Accrescendi zugefallen / und haben sich demnach die gesambten Erben dessen nicht anzumassen zc.*

Sicut ergo Juris accrescendi cognitio propter utilitatem in Theoria controversias, & usum in Praxi quotidianum valdè est utilis & necessaria, ita quoque hujus Adverb. evolutam significationem non inutilem fore reor.

Cum hoc Adverbio quandam etiam vicinitatem habet Adv. Conjunctè, quod idem interdum significat, ubi tamen sciendum, quod communiter aliàs accipi solet de illa conjunctione, quæ fit animo, præprimis verò sanguine uti notum. Videatur Molin. *tom. 4. tract. 3. disp. 2. Cœpoll. 2. Conf. 33. verb. compromissum.* Modest. Pistor. *part. 4. quæst. Illustr. 144. pag. 261.* Repert. Bertach. *p. 1. lit. C. hoc vocab.* Rosbach. *in Process. Civil. tit. 14.*

34. Consequenter. Consecutivè.

Consequens dicitur, quod posito antecedente negotio, necessariò sequitur. Althuf. *Dicaolog. libr. 4. cap. 2. num. ult.* Hinc Consequens qui vult, debet etiam vel

velle necessarium suum antecedens, regula aliàs satis est cognita, tradita à B. Stahljo *part 1 Disp. 12.* in iure tamen nostro etiam recepta, ut patet ex *S. idemq. Juris. Inst. quib. ex caus. manum. non licet. §. 1. Inst. qui testam. tutores dari possunt. l. ad rem mobil. l. ad legatum. ff. de procur. l. illud. ff. de acquirend. hered. &* indicat hujus Adverbii significationem; Sicut enim consequens est, quod sequitur ex aliquo illativè & argumentando more Logicorum, ita quoque illud consequenter fit, quod necessariò ex præcedentibus illatione facta fluit, & sunt illa duo Adverbia, antecedenter & consequenter tanquàm relata, adedò ut qui velit unum, censeatur etiam voluisse alterum, sine quo id, quod vult, stare non potest. Castrenf. *conf. 306. col. 1. verb. qui autem. lib. 2.* Et ita in *l. 18. princ. ff. fam. ercisc. l. 17. ff. de vi & vi arm.* ab Ulpian. usitatum reperitur, ubi; *Si concubina res amoverit, hoc jure utimur, ut facti teneatur, consequenter dicemus, ubicunq. cesset matrimonium, cessare rerum amotarum actionem.*

Sic quoque recipiens pretium vigore transactionis depositarum, consequenter transactionem ratificare dicitur, per dictam regulam, qui vult conseq. & c. Angel. Aretin. *conf. 10. visis actis. n. 21.*

Sic petens testamentum insinuari in casu, in quo omnia testamenta ex forma statuti sunt insinuanda, consequenter petit etiam testamentum pronunciarì validum, quia istud venit in consequentiam. Bald. *conf. 13. an ille qui petit. lib. 2.*

Ex prædicta regula infert Carpz. *ad Constit. Elector. Saxon. 11. p. 2. defm. 4.* quod confectione inventarii à testatore remissa, tutor quidem res pupilli privatim consignare,

re, rationes tamen finita etiam tutela reddere non reneatur, cum remisso fundamento, sc. inventario, & ita necessario antecedenti remissum quoq; videatur necessarium consequens, & destructo antecedenti corruat consequens. Vid. Valent. Forster. *in tr. de success. ab intest. lib. 7. c. 11. n. 4.* Ita quoq; ex nostro axiomate colligitur, quod frumentum in solo alieno etiam ignoranter satum cedat Domino fundi. Ergo ædificium in alieno solo ex sua materia extruens, Domino soli materiam donasse censeatur. *l. adeo. 7. §. ex diverso. 12. ff. de A. R. D.* Qui enim vult antecedens, idem vult necessarium consequens. Carpzov. *respons. juris Elector. lib. 1. tit. 10. resp. 100. n. 5.* Befeld. *p. 1. consil. 11. n. 86.* Harpr. *ad §. ex diverso. num. 2. Inst. de R. D. §. ad §. 2. Inst. de legat. n. 17.* Notandum autem hic est, quod per consequentiam quandoq; quid fieri possit, quod directè est prohibitum. *l. 7. in pr. ff. de autor. tut. l. 27. §. 3. ff. de pact. l. 10. §. 1. ff. de usucap. l. 3. C. de judic.* Et effectus in consequentiam prodeuntes non attendantur *l. 1. ff. de autor. tut.* Vid. Dn. Præses *centur. regul. 25. n. 6.* Deinde sciendum, prædictam regulam nostram procedere, cum necessario ex aliquo antecedente dependet consequens, & cum consequens absque illo antecedente consistere nequit. Everhard. *in topic. à concess. anteced. ad concess. consequ. n. 3.* Harprecht. *ad §. 5. Inst. de publ. judic. n. 92.*

Breviter usus hujus Adverbii est tantus, ut multa in jure permittantur per consequentiam, quæ aliàs principaliter non admitterentur. *l. 1. ff. de aut. tut. c. fin. ext. de foro comp.* fluit autem iste solum ex nobilissima Logices scientia, quæ sicuti triplex est, naturalis, mentalis & habitualis, ita quoque non solum iis, qui arte & diligentia talem

talem ex præmissis didicerunt elicere consequentiam, scilicet eruditus, sed & iis, quos ipsa natura, sicuti pueris, & usus in vita civili quotidianus, sicuti rusticis notus, quin imò valdè utilis.

Aliàs consequens nomen ex Part. à quo etiam adverb. nost. descendit, in Jure nostro adhibetur in transitionibus, quando nova forsitan materia inchoatur, sicut in §. 3. *Inst. de suspect. tut. vel cur.* §. 6. *Inst. per quas pers. cuiq. acquir.* & alibi passim. Videatur Card. Tusch. *tom. 2. Pract. conclus. Juris. conclus. 757.* & Schardius in *Lexic. Juridico. hoc vocab.*

35. Constante.

Non tam de actu quam habitu præprimis voluntatis hoc Adverbium accipitur, dicitur enim quis tunc constante quid agere, quando agit sciens ex proæresi & βεβαιως καὶ ἀμετακίνητος, ut docet Aristoteles *lib. 1. Ethic. c. 4.* & quidem non secundum actum exercitum, sed ratione actus signati, ut patet ex definitione ipsius constantiæ, quam tradidit Lipsius in libro singulari & eleganti de Constantia *l. 1. c. 4.* his verbis: *Constantia est rectum & immotum animi robur, non elati externis aut fortuitis non depreßi.* Debet itaque, si quis cupit constante agere, firmo & immutabili animo, sicut Lipsius *d. l. immotum animi robur* explicat, agere, & nec unquam aliter, teste Dom. Soto *l. 3. de Just. & jur. quæst. 2. art. 1.* neque enim sufficit actus iteratus, cum inconstantissimus possit aliquid semel iterumq; facere, sed requiritur illa constantia, quæ in omni virtute & actione morali desideratur, & hinc est, quod apud JCros & Moralistas plerumq; hæc duo verba,

constans & perpetuum, conjuncta reperiantur; exemplum est in definitione Justitiæ, quam Ulpianus in *l. 10. ff. de Just. & Jur.* habet, quod scilicet sit constans & perpetua voluntas, jus suum cuique tribuendi; ubi secundum communem Dd. opinionem voluntas constans ac perpetua idem significat, quod habitus moralis, quippe qui nihil aliud est, quam voluntas ita instructa & confirmata, ut constanter ac perpetuò aliquid agere velit, adeòque quod ita quis vult, etiam, quando opus est, constanter ac perpetuò agat. Sunt tamen Soto, & ex JCtis Paulus Castrensis ad *d. l. 10. ff. de Just. & Jur.* qui distinguunt illa vocabula: Ait enim Soto, perpetuum dici solum propositum atque intentionem operandi, constans autem addere ejusdem propositi firmitatem, nempe ut homo tali proposito non nutet & vacillet, sed fixum id gerat: à quibus tamen rectè recedit Conradus Hornejus *l. 3. Etib. c. 11. n. 15.* cum seqq. qui hoc discrimen aut exile aut nullum esse putat, idemque denotare asserit hasce voces, & alteram alterius declarandæ causæ esse additam, unde rectè A. Gellius *l. 17. N. A. r. 5.* libertatem vocat perpetuæ benignitatis constantiam.

Aliàs etiam in jure constans usurpatur pro gravi, & opponitur leni, ut patet ex *l. observandum. 19. §. 1. ff. de off. pref.* unde versus:

Constans & lenis, ut res exposulat, esto.

36. **Consulariter.**
 Usus hujus Adverbii valdè est infrequens; neque enim in jure, neque alibi apud probatum Autorem, si excipio Livium, qui semel *l. 4.* illo usus est, reperitur, habet tamen eandem; quam Adjectivum *consularis*, quod in-

Jure

Jure nostro, & quidem interdum substantivè, occurrit, significationem. Sunt autem consulares viri, teste Cujac. *in expos. Novell. 105.* nihil aliud, quàm exconsules, qui consulatum ordinarium gesserant. *l. 3. §. ult. ff. de recept. qui arb. recep. l. 4. C. de Consil. XII.* Quoniam verò Romani, teste Alex. ab Alex. *libr. 3. Genial. dier. c. 27.* provincias suas diviserant in proconsulares, ad quas soli mittebantur proconsules, consulares, præsidiales & prætorias, sicuti Carthago, proconsularis erat provincia; Numidia, Libya & Asia citra Taurum, & Cyrenæ, consulares; Tripolis & utraque Mauritania atque Ægyptus sub præsidibus fuere; Cyprus, Iberia, Sardinia, Sicilia, Illyricus, Achaja, Creta & Bythinia prætoriarum; hinc etiam illi, qui consulatum gesserant, statim mittebantur ad hujusmodi provincias, ut ibi administrarent, & hæc est causa, quare consulares vocentur. *in l. unic. princ. C. ut omnes jud. & l. officium Hellesp. C. de off. Comitis sacr. patr.* Provinciarum moderatores & rectores. Referebantur autem isti cum correctore Apuliæ & Calabriæ, aliisque, quorum meminit Justinianus *in tit. C. de off. præf. prætor. Afric.* inter clarissimos, & ista clarissimatus dignitas licet ad fœminas transfret, viro tamen fœmina in dignitate non præferebatur, ut testis est Ulpianus *in princ. l. 1. ff. de Senatoribus;* ubi consulari fœminæ, utique consulare virum præferendum, nemo est, qui ambigat; Sed quæritur, Præfectorius Augustalis, præfaturne consulis uxori? Videtur dicendum per rationem generalem, quod sic, quia major est dignitas in sexu virili, & regulariter viri melioris sunt conditionis quàm fœminæ, licet nonnunquam hæc illis, quos casus post alios notat Philipp. Dec. *ad l. fœmin. 2. ff. de R. J.* Et hoc

non procedebat solum de foeminis sive uxoribus virorum consularium, verum etiam de liberis; fruebantur quippe filii dignitate patris. *l. 5. l. 6. l. 7. & 8. ff. de Senator. licet post patrem consulatu motum nati, modo ante concepti. d. l. 8. §. 1. & l. 2. §. 3. de Decurion.* Videatur Magnif. Dn. D. Struv. *Ex. 4. th. 6. ibiq. in dictatis.* Cur autem dignitas filii consularis non transeat ad matrem, cum tamen dignitas Patris transeat ad liberos, & dignitas viri transeat ad uxorem, potest videri Speckhan. *c. 2. Clas. 1. quest. 8.*

37. Contestatò.

Adverbium hoc imitatur naturam verbi contestari, à quo descendit, quod significat testibus adhibitis aliquid declarare, *l. 1. ff. quod jussu, & occurrit in l. 1. §. 12. ff. de liber. agnos. ibi: Julianus libro nonodecimo digestorum scripsit: quod Senatusconsult. comprehensum est: si mulier viro denunciaverit, se ex eo concepisse, & is, cui denunciatum erit, custodes ad ventrem custodiendum, inspicendumq. non miserit, neg. contestatò dixerit, eam se pregnantem non esse, ut ei id, quod editum sit, agnoscere sit necesse; non eo pertinet, ut si quis agnoscere se filium diceret, suum heredem haberet, quamvis ex alio conceptus sit.* Significat ergò contestatò dicere in nostro §. nihil aliud, quàm coram testibus dicere, quod etiam probat Gothofr. *in notis.* sicut etiam Subst. contestatio sumitur pro testatione. *l. 20. §. 8. qui test. fac. possunt.*

Usus habet aliàs in materia Litis Contest. in signem, quam hinc etiam eleganter Rota *decif. 6. n. 7. de Litis cont.* dicit esse testationem sive mentis declarationem testibus presentibus, volentium litigare: Si quis enim iudicium acci-

accipere, & rem controversam seu litem, (vulgò enim in usu forensi lis ipsam causam, vel ipsum negotium designat) in iudicium deducere cupit, debet id facere contestatò. Monach. *in pr. iudic. p. 7. c. 1. n. 4.* Si enim hoc non facit contestatò, iudicium non est firmum, & recusationi adhuc est locus, possunt quippe opponi exceptiones contra actorem, quòd non habeat personam standi in iudicio, & alia fori declinatoria; quin imò propriè lis non est, antequàm contestatò fiat, seu contestetur, sed controversa. *l. 225. §. si ante. ff. de petit. hered.* Et hinc est, quòd litis contestatio, (*die Kriegeres Befestigung*) sit fundamentum cujuslibet iudicii, adeoque de ipsa ordinis iudiciarii substantia, ita, ut ne partium quidem consensu nec iudicis autoritate omitti possit, sed omissa vitiet processum, & sententiam latam reddat ipso jure nullam. *per tex. in c. unic. de litis cont.* cum enim secundùm Rot. *decif. 4. de litis cont.* sit juris publici, pactis privatorum non poterit mutari. *l. 28. ff. de pactis.* Solet autem ista litigantium contestatio litis fieri unius affirmatione, & rotunda alterius negatione, unde etiam fluit recepta Dd. divisio L. C. in affirmativam & negativam, quam tamen non probat Scotanus *in Exam. Jurid. part. 2. p. 267.* Et certè verum est, una tantùm est negativa, semper enim contradictio desideratur, *l. unic. C. de L. C. l. 14. §. 1. l. 73. ff. de procur.* Si enim partes consentiunt inter se ipsas, lis non est, consequenter nec litis contestatio. Videatur Rosbach. *in process. tit. 49. n. 6. & seqq.* Si itaque actor coram iudice affirmativè rem controversam narrat, hac formula, *Ich sage / daß das Fürbringen in meiner Klage begriffen / wahr sey / und nach Inhalt meiner Begehrt geurtheilet werden sol.*

reus verò narrata negat, **Zeh bin der angeführten Klage/ inmassen sie mit allen ihren Umständen vorbracht/ nicht ge- ständig / und kan also / wie darinnen gebeten / nicht erkant werden.** vel ad narrationem verbis respondeat, vera erit L. C. nec opus est, ut adjiciantur verba, animo litem contestandi. Responsio enim rei præsumitur, fieri animo litem contestandi, nisi præmissa sit protestatio, quæ aliud demonstret. Monach. *d. l. c. 2. n. 2.* Et hæc litis contesta- tio debet esse conformis libello, eique correspondere. Berlich. *p. 1. conclus. 26. n. 13. & 15.* Carpzov. *in process. tit. 10. art. 2. §. 4. n. 32.* & de jure communi, mediante juramen- to dandorum & respondendorum fieri, de jure Saxon. autem non generaliter, sed specificè, & clarè, & sine ullo appendice vel ambage. Carpzov. *d. l. art. 3.* Quæ autem fit per voculam nescio, pro negativa habetur. Id. *ibid. n. 42.* etiamsi quædam libello apponantur, quæ tamen aliena sunt, & negotium controversum non tangunt, ad ea reus respondere non tenetur. Id. *d. l. n. 59.* Effectus litis contestationis recenset Monach. *d. l. cap. 7.* Quæritur autem occasione hujus Adverbii, An ante L. C. libellū mutare liceat? quod affirm. tam in causis civilibus quàm criminalibus, **die Klage mag für beschehener Kriegs Befestigung verwandelt / gemehret und gemindert werden.** Bart. Alex. Jason. *& communiter Dd.* ratio, quia judicium nondum est cœptum, propriè enim secundum communem opinionem judicium demum à litis cont. incipit, & instantiæ quis obligatur, adèò ut ea discedere & amplius pœnitere non possit. Sed quid faciendum, post L. C. posset quis ulterius quærere? recepta responsio est ex jam adducta ratione, non licere quoad substantialia scil. Af-
firmat

firmat tamen & hoc Magnif. Dn. D. Struve *Ex. 5. tb. 41.* dicendo licitum esse libelli errorem corrigere usque ad sententiam latam, *arg. §. 34. & 35. Inst. de Act. l. 3. C. de edendo.* modò refundantur expensa, & detur reo ad deliberandum spatium. Videat. Scotanus *Disp. 13. tb. 26.* Hac occasione hujus Adverbii dicta sunt.

38. Continuè.

Adverbium hoc est temporis, & idem significat, quod statim vel in continenti, sicuti patet ex *cap. ceterum. de rescriptis. l. 38. §.* Gajus Sejus *3. ff. de liber. caus. l. 1. §. 1. ff. pro socio.* ibi: In societate omnium bonorum omnes res, quæ coëuntium sunt, continuè communicantur. Recipit tamen hoc aliqualem interpretationem secundum arbitrium juris, & sumitur aliquando pro eo, quod fit cum aliquo temporis intervallo. *capit. fin. de V. S. in 6to.* Videatur Alberic. de Rosate in dict. hoc vocab. Albert. de Pergamo in *Tract. pro pos. n. 45.* Dn. D. Doring. in Bibliothec. Jurec. voc. Adverb. *n. 27.*

39. Continuè.

Convenit quidem Adverbium hoc in aliquibus cum precedente, ut rectè notat Johann. Bertachinus in *Repert. part. 1. hoc ipso vocab.* interim tamen in multis quoque recedit, quæ causa est, cur sigillatim id tractaverimus. Denotat autem idem, quod semper, perpetuè & assiduè adedòque non videtur planè ullam admittere intermissione, sicuti patet ex voce Germ. *stunnterläslich / unaufhörlich.* Ab isto tamen rigore interdum etiam recedit, & dicitur quoque id continuè factum, civiliter tamen, quod habet interjectum modicum temporis intervallum

per

per *c. nunquam. de consecrat. dist. 5. l. si cui 9. & ibi Bart. n. 3.* qui generaliter notat, quod verba civiliter intelligi debent. *ff. de servit. Rebuff. in tract. de privil. univers. in priv. 23. per tot. Anton. Bardus tr. de temp. util. & cont. c. 3. n. 12.* ubi addit, etiam id, quod ut plurimum fit, dici solere continuè fieri. Et hoc nunc facere videtur pro testibus, qui dicunt, se vidisse aliquos quotidie seu continuè possedisse per decennium, ut dictum eorum non reprobetur, licet per aliqua modica temporis intervalla eos non viderint possidentes. Abbas *in cap. cum causam. de Elect.* Sic continuè dicitur quis esse commensalis, civiliter & secundum usum patrisfamilias, etiamsi quandoque abfuerit, & vivat expensis suis. *Clar. conf. 88. per tot.* Ita quando Apostolus *1. ad Thessal. 5. v. 10.* jubet, ut continuè seu sine intermissione oremus, non vult, ut mens manusque ab operibus necessariis ac honestis cessent, continuum quippe illud orare ad certas horas ac tempora competentia restringitur, *per c. 2. de off. Archipresb.*

Sic quoque procedit de iis, quibus privilegium de comitatu concessum, si per decem annos continuè habitaverint in civitate, nam etiamsi habitantes civitatem tempore messis & vindemiarum iverint in comitatu cum familia ad faciendum recollectas, tamen ex quo reversi sunt tempore ad civitatem, dicuntur continuè habitasse. *Joh. de Imol. conf. 9. in fin.* ubi, quod modicum tempus non consideratur. Illud autem, de quo dixi, modicum tempus non uno eodemque modo accipitur, extenditur quippe interdum & restringitur, hinc & dicitur continuè id fieri, quod semel fit in anno, *cap. ex part. & ibi not. ext. de cens. quod diu fit, l. continuus 137. ff. de V. Obl. l. sancimus.*

§. 2. C.

§ 2. C. de administ. tut. & quod diebus debitis seu tempore congruenti. c. 2. de off. Archipresb.

Quamvis itaque multis materiis in jure nostro utilis Adverbium hocce nostrum inserviat, usum tamen præprimis suum exhibet insignem in materia usucapionis famosa, cum referatur inter essentialia ejus requisita, præter traditionem enim bonam fidem & alia etiam requiritur, ut continuè per tempus lege definitum in l. unic. C. de usucap. transf. quis possideat, juxta vulgatos versiculos:

Non usucapies, nisi sint tibi talia quinq;

Bona fides, justus titulus, res non vitiosa,

Quod res tradatur, tempus quoq; continuetur.

Debet autem rei mobilis possessio de jure civ. continuè durare per integrum triennium, rei verò immobilis, & quidem inter præsentis continuè per integrum decennium, inter absentes verò per vicennium. princ. Inst. de usuc. & long. temp. præsc. quod jure canon. quoque verum est. c. sine posses. 3. ibiq; Dd. de R. I. in 6to. à quo non recedit Jus Saxon. per text. Landrecht/ lib. 3. art. 20. §. 1. ex mag. auch. & Novell. Elect. August. part. 2. Const. 7. nam si usurpata, i. e. interrupta fuerit sive naturaliter possessione rei verè in alium translata. l. 4. §. 22. l. 15. ff. de usucap. & usur. sive civiliter per litis contestationem. l. 10. C. de usuc. transf. ipsa usucapio interrupta & interpellata censetur. l. 10. C. de acquir. poss. notandum tamen, quòd hæc cum grano salis sint accipienda, interdum enim quamvis reverà interrupta sit, continua tamen nihilominus adhuc fingitur, ut in hæredibus & bonorum possessoribus contingit. §. 7. Inst. de usucap. & long. tempor. præsc. ubi Borch. Vultejus &

Schneidev. & hoc ipsum singulari jure receptum est benignè, cum alias possessio, ne in suos quidem hæredes ipso jure continetur, sed nova apprehensione opus sit. *l. 23. ff. de acquir. poss.* Continuatio autem ista locum habet non in universali tantum successore, qualis est hæres & b. f. possessor, sed in particulari, puta legatario, emptore, donatario. *§. 8. Inst. de usucap. & L. temp. præsc. & computatur, ut supra dixi, solummodo civiliter, non autem naturaliter seu de momento ad momentum. l. 6. ff. de usuc. & usurp. l. penult. ff. de divers. & tempor. præsc. non obs. l. 6. ff. de O. & A. Videatur Connanus 3. Comment. 12. per tot.*

Alias usum suum habet in materia restitutionis in integrum, quando de petendi ac finiendi tempore agitur, quod quadriennium continuum communiter constituitur, computatum à tempore cessantis absentia, similisve impedimenti. *l. fin. pr. & §. 1. C. de temp. in integr. restit.* Vid. Magnif. Dn. D. Struve *Ex. 8. th. 85.* Dn. Joach. Schnobel. *Disp. 4. th. 7.* Plura potuissim occasione hujus Adverbii de tempore continuo afferre, sed cum brevis, cui studemus, & institutum non permittant, convertimus nos ad alia.

40. Contra.

Particula hæc, ut aliàs, ita quoque in jure nostro Adverbialiter usurpatur; licet enim sua natura sit præpositio, regens accusativum, tamen quoniam interdum amittit casum suum, etiam degenerat in Adverbium, secundum regulam Schmidii in *Grammat. sua de Præp. c. 2.* Quando *Præpositiones amittunt casus, aut cum aliis præpositionibus sine casu junguntur, fiunt Adverbia;* hinc absurdum non est unam

unam eandemque vocem esse Adverbium & præpositionem, teste Goclenio in *Analect. lib. 2. Controv. & Schol. Grammat. Quæst. An una eademq; vox possit esse Adverb. & Conjunct.* 37.

Quando itaque adverbialiter sumitur, solet ad differentiam præposit. præprimis si in sensu adhibetur intricato, cum accentu notari, & est ferè semper antitheseos nota, significans ex diverso, sicut occurrit in *l. 25. §. contra. 10. ff. fam. ercisc. l. 23. in princ. ff. de recept. qui arbit. recep. §. 1. Inst. quibus alienare licet vel non. & alibi.* Ponitur tamen interdum etiam pro vicissim, ut patet clarè ex *princ. Inst. Q. A. L. V. N.* quod etiam probat purissimus linguæ latinæ Scriptor, P. Manutius, qui in Epist. quadam ita scribit: *Fratres habet mea uxor duos, quos ego ambos unice diligo, contraq; ipsi mihi singularem, non modo benevolentiam, verum etiam observantiam præstant.*

Præpositionem quod attinet, sciendum obiter illius usum in Jure esse frequentiore, quin & utiliore, cum in formulis & axiomatibus jure receptis occurrat; Sic quando dico contra bonos mores est, & contra æquitatem, frequentes in jure sunt formulæ, quibus publicam honestatem lædi significamus.

Ita contra legem facit, qui facit, quod lex prohibet. *l. 29. de V. S. contra edictum facit, qui prætor vetante facit. l. 102. ff. de R. I. contra constitutiones judicatur, cum de jure constitutionis, non de jure litigatoris pronunciat. l. 1. §. item cum contra. 2. ff. qua sententia sin. appell. rescin.* Plura de hac Præpos. legi possunt apud Johann. Bertachin. in *Repert. suo part. 2. Lit. C. hoc ipso voc.* & Albert. de Perg. *tract. de Præpos. n. 15.* hîc nihil ulterius adjicimus, ne

videamur falces nostras mittere in alienam messem, memores potius instituti pergimus ad reliqua.

41. Contrariè.

Adverbium hoc imitatur naturam sui adjectivi; Contrarium autem est, teste Cicerone *de Invent.* quod positum in genere diverso, ab eodem, cui contrarium esse dicitur, plurimum distat; sicut videre est ex contraria actione, quæ directæ opponitur, directa enim recta & immediatè ex ipso contractu venit, contraria verò contra primam contractus naturam conceditur, adeòque ex nullo propriè contractu. *s. igitur. §. tutores. Inst. de Oblig. que quasi ex contr. nas.* Usus habet aliàs insignem, præprimis in didacticis, omnes enim fermè se aliquid compendiosè proponere volunt, faciunt illud per contraria, e. gr. qui cupit proponere, quid sit justitia, ponit prius, quid sit injustitia, & rectè: cognito enim uno contrariorum, etiam cognoscitur alterum, & hoc ipsum etiam observasse videtur Justinianus *in princ. Inst. de his, qui sui vel alieni juris sunt*; cum enim cupidæ legum juventuti vellet proponere, quid sint homines sui juris, prius ostendit per contrarium, quid sint homines alieno juri subjecti, dicit enim: *Videamus itaq; de his, quæ alieno juri subjecta sunt, nam si cognoverimus, quæ ista persona sunt, simul intelligimus, quæ sui juris sunt*, & hoc inde, quia contrariorum eadem est ratio & disciplina, ut notant Dd. hic ad tx. nostrum. *§. l. i. ff. de his, qui sui juris & c.* Sic quando contractus & debitum probatur per scripturam ex necessitate, ut quia ita fuit conventum, quòd contractus fieret in scriptis, vel quia sumus in casu, in quo lex requirit scripturam, eadem forma debet servari in distractu vel solutione, ideò solutio

tio

tio emphyteusis vel debiti celebrati in scriptis pacto contrahentium, non probatur legitimè per testes, quia talis contractus requirit scripturam. Bald. *conf. 220.* Ita sicut mala fama scribentis scripturam, videl. quòd sit solitus scribere falsas scripturas, vel mala fama producentis, vel abrasio reddit suspectam scripturam de falso; ita bona fama scribentis vel producentis, aut integritas scripturæ contrarium operatur: Idem Bald. *conf. 398.* ubi, quod contrariorum eadem sit disciplina. Notandum tamen, quod contraria nunquam simul possint stare, *l. ubi repugn. ff. de R. J. sollicitudinè. c. de accept.* Hinc nõ potest quis esse hæres ab intestato & ex testamento, quia aliquem esse testatum & non testatum sunt contraria. Occasione hujus Adverbii queritur, an contrarietates seu antinomix, h. e. legum repugnantix inveniantur in jure nostro civili? quod negatur. Nullam enim dari vel demonstrari posse liquidam & certam in jure nostro contradictionem statuimus, idq; hoc propter mandatum & scopum Justiniani, *in const. Hec qua. §. quibus. 2. de nov. Cod. fac. Const. cordi nobis est. §. supra dictis. 3. de Emend. Cod. l. 1. §. 8. C. de V. J. E.* Si quid enim occurrit, quod non benè videtur aliis locis respondere, satius est agnoscere nostri ingenii, judicii que hebetudinem, quam autores juris, qui grato animo magis excusandi sunt, oscitantix ac studii rerum malarum insimulare, ac iniquè criminari. Et licet non negemus, in jure nostro nihil esse sine controversia, secundum Tiraquel. *de retract. conven. §. 1. gloss. 2. n. 24.* quoniam tamen culpa penes nos latet, cum aliquando ex obscuritate legum, aliquando ex studio contradicendi, aliquando ex ostentatione & cupiditate gloriæ non paucis ingenita, aliquando ex imbecillitate humanitatis, aliquando ex ipsa veritatis cre-

dulitate talismodi oriantur controversia, non nostris placitis leges, sed legibus, quas invenimus, placita subijci oportet. Nostrum itaque non erit, Jura tantis laboribus congesta, injuriosè rejicere, atque corrigere, demus potius aliquid justæ interpretationi, diversitati materiarum, factorum & personarum. Dissentiunt aliàs præstantissimi interpretes, inter quos Eguin. Baro *in 50. decis. Inst.* Connan. *1. comment. 15. n. 4. in fin.* Donell. *8. comment. 11.* Duaren. *in l. fruct. §. si fundum. ff. solut. mat.* Covarru. *1. var. resolut. 3. num. 7.* & alii, quos allegat Scotan. *Disp. 3. th. 3.*

42. Contumaciter.

Longo intervallo repetens S. Jurisprudentiæ studium inenio elegans Adverbium esse contumaciter, & ejus usum, quem non uniusmodi ex Practicis observavi, minimè esse negligendum. Sumitur autem vel generaliter vel specialiter: Generaliter pro omni eo, quod fit ex inobedientia cum contemptu potiorum seu superiorum, quo modo circa omnes judicii partes versatur, & dicitur is rectè, qui à Judice satisfacere vel respondere jussus est, & satisfacere vel respondere detrectat, vel obscurè vel dubiè respondet. *l. de atate. §. nihil. ff. de interrogat. in jure fac.* vel juramentum præstare recusat. *l. manifesta turpitudinis. ff. de Jure Jur.* contumaciter agere, vel contumax esse. Gail. *l. 1. Observ. 80. num. 1. & 2.* specialiter, (quæ acceptio propter usum forensem notior) pro obedientia determinata, quæ sc. provenit à legitimè citato in judicium erga judicem, & hoc modo dicitur quis contumaciter facere, qui tribus edictis propositis vel uno pro tribus,

tribus, quod vulgò peremptorium appellatur, literis evocatus vel denunciationibus conventus, præsentiam sui facere contemnit. *l. contumacia. de rejud.* Sicuti autem contumacia hoc modo accepta alia est vera, alia præsumpta, ita quoque dupliciter quis contumaciter agere dicitur, scil. verè & ex præsumptione. Verè, cùm quis tribus edictis vel uno, ut dictum, peremptorio citatus fuerit, & in ejus notitiam pervenerit, & comparere noluerit. *per l. ad peremptorium 68. cum tribus LL. seqq. ff. de Jud.* ubi tamen notandum, quòd comparitio sola à tali contumacia non excuset, non enim sufficit, comparere coram Judice, sed etiam necesse est cum ejus venia recedere, aliàs iste recessus pro contumacia vera habetur. *cap. prout. ext. de dol. & contum. cap. certum. n. quest. 3.* Ex præsumptione quando quis latitat, quo minus ipsi citatio insinuetur, tunc enim quoque quis pro citato & contumace habetur, *arg. l. Fulcinius. 7. §. 4. 5. & 7. ff. quib. ex caus. in poss.* præsumitur quippe, quia in absentia ejus ad domum facta fuerit citatio, notitiam citationis ad eum pervenisse. Illicon. *Ummius Disp. 5. th. 13. n. 7.* ibique allegatus Fich. 2. *conf. 140. n. 35.* Ut autem quis verè dicatur contumaciter agere, seu ut ipso jure efficiatur contumax, requiritur (1.) Ut citetur; utique enim citatio, seu in jus vocatio debet præcedere, cùm principium judicii & essentialis processus pars sit, *§. ult. Inst. de pena t. merè litig. Gail. 1. Obs. 48. n. 1.* præprimis quotiescunque actus expediendus causæ cognitionem desiderat, & absenti præjudicio esse potest. *Hart. 3. Observ. 2. n. ult. Mart. 2. de Jurisdic. cas. 173. n. 4.* Hinc, quando quæritur, si jam præsens sit reus, an, licet non præcesserit citatio, teneatur respondere? Rectè Resp.

NON

non teneri. *arg. l. 2. §. 3. de Jud. l. 29. de min. Gail. 1. Observ. 48. n. 4. Wesenb. ad tit. ff. de in jus vocando. Scotan. Diss. 13. th. 19. (2.)* Ut à COMPETENTE JUDICE; aliàs citatus à JUDICE, qui illius jurisdictioni subiectus non est, comparere non tenetur. *l. fin. 20. ff. de Jurisd. ibi: Extra territorium jus dicenti impunè non paretur. (3.)* UT LEGITIME: sc. tribus edictis propositis, vel uno peremptorio; hinc licet sententia partibus hoc modo non vocatis feratur, tamen verum manet, quòd sit & maneat nulla. *l. 4. Et ibi Dd. C. de accusat. etiamsi ea in favorem non citati, lata sit, Jason. in l. nec quicq. §. ubi decretum. ff. de off. proconf. (4.)* REQUIRITUR, UT CONTUMACIA IN JUDICIO AB ADVERSARIO ACCUSETUR, **daß die Ungehorsams Beschuldigung eingebracht werde**; ut maximè enim non compareat citatus statuto termino, si tamen ejus contumaciam non inculset altera pars, citatio circumducitur, & pro nulla habetur. *l. 73. §. 1. de judic. neque judex super ea procedit. Specul. de cont. §. 3. n. 11.* Sciendum tamen, quòd sint certi casus, in quibus etiam absque illa petita declaratione contumacia contrahitur, prout apud Wesen. *in com. ad l. 13. §. censemus. n. 15. in fin.* videre est: nemo verò peti debet contumax declarari nisi toto die effluxo, ad quem absens citatus. *Rönig in Process. cap. 35.* tempore autem hoc præterlapso rectè adversa pars præsens, contumaciam absentis inculcare potest, & quidem tali formula, si actor contumaciter agat. **Erscheinet hiermit Beklagter gehorsamlich / und nach dem Kläger auf seine ausgebrachte Vorladung / und auf heut angeetzten Termin nicht erscheinet / vielleicht aus Ursachen / daß er selbst zu seiner vermeinten Anforderung / damit er rechtlich fort zukommen ein Mißtrauen hat /**

hat / so beschuldiget Beklagter desselben contumaciam.,
 und ist des ungezweiffelten Verhoffens zum Rechten / daß
 er von wegen des begangenen Ungehorsams und Aussenblei-
 bens von diesem Gerichtstand / und also ab observatione &
 instantia iudicii mit Wiederkehrung und Erstattung der
 Gerichtes Kosten zu entbinden &c. (5.) TANDEM DESIDE-
 RATUR, ut accusatus contumax à Iudice condemnetur in
 contumaciam ; non enim habetur prius pro contuma-
 ce, quam actore petente & instante à iudice talis sit decla-
 ratus. *Spec. tit. de cont. g. sequitur.* hinc etiam est, quod li-
 cet consultor viderit contumaciam in actis, sine declara-
 tione iudicis, non possit tamen contra eum consulere,
 tanquam contra contumacem, teste Bald. *Cons. 332.*

Si itaque usquam quid est, quod possit Juris Practi-
 co & consultori prodesse, certè hujus Adverbii nostri e-
 voluta significatio erit, docet enim processum inchoatum
 feliciter continuare, variasque inde provenientes quæ-
 stiones resolvere, inque succum & sanguinem converte-
 re ; Etsi verò omnes sua non destituantur utilitate quæ-
 stiones, propterea consideratione dignissimæ, quum ta-
 men duæ tantum ex omnibus familiam ducere videantur,
 operæ pretium mihi visum fuit, eas hic summa brevitate
 adjicere.

Quæritur itaque I. *Quomodo is, qui agat contumaciter,
 possit coerceri ?* Resp. variè ; cum enim quandoque
 actor, quandoque reus sit contumax, etiam ex jure civili
 & iudicio Camerae Imperialis, tum contra actorem, tum
 reum contumacem proceditur, ubi tamen ante omnia
 videndum, an ad simplicem vel ad peremptoriam cita-
 tionem, aut ante vel post litis contestationem contuma-
 citer

Y

citer egerint. Si enim ante L. C. actor ad simplicem citationem non comparuerit, in expensas tantum condemnatur, & ad ulteriorem citationem non admittitur, nisi de comparendo imposterum in iudicio cautionem dederit. *l. 79. ff. de Jud. cap. 1. xi. de dolo & contum. in. 6.* quod si ad tertiam instantiam vel unam peremptoriè factam, ante litem contestatam non venerit, tribus vicibus intra 30. dierum spacia citandus, & per annum ad veniendum & prosequendum processum expectandus. Et si intra annum veniat, non auditur, priusquam expensas à reo factas solvit, & de sistendo in iudicio idoneè caveat. *Rönig in Process. c. 36.* Sin verò & isto anno venire neglexerit, iudex instante reo allegationes ejus audire, testes recipere, & de causa definitivè pronunciare potest. *Auth. qui semel.* ubi Bart. *C. quomodo & quando Judex.* Vid. Ilicco. *Ummius Disp. ad Process. 6. th. 2. n. 9. & 10. Rönig. in Proc. d. l. Rosbach. in suo Process. Jud. tit. 30. de Contum.* & hoc quoad actorem contumacem, non solum ante, verum etiam post L. C. procedit.

Quod reum attinet, is, licet ferè cum actore pari passu ambulet, (nam ad simplicem vel peremptoriè factam citationem in iudicium non veniens in expensarum refusionem itidem condemnatur. *l. properandum. C. de Jud.*) interim tamen adhuc latet aliqua differentia, quia major est contumacia actoris quam rei, eoque magis favemus reo, quò instante potest fieri sententia, etiam si lite non contestata, actore contumace, non ita contra reum. Atque ita contra contumacem, tum actorem quam reum Jure Civili proceditur; In Camera alia observatur forma, si enim actor ante Litis Contest. contumax fuerit,

erit, tunc reus tribus effluxis juridicis, vel absolutionem ab instantia iudicii aut termini, vel proposito libello, factaque L. C. de causa principali ut cognoscatur, petere potest, post L. verò C. reo instante probationibus ad sententiam procedi, & prout causæ exigat veritas, pro actoris vel reo pronunciari debet, ut tamen contumax expensarum poena semper mulctetur. Vid. Ord. Camer. part. 2. tit. 18. cum seqq. Gail. 1. Obs. 50. cum seq. Mynsing. cent. 4. Obs. 66. Reus autem quando contumax est, actor, petito proclamato & effluxis tribus juridicis contra reum hisce tribus modis procedere potest, (1.) Vel ad Bannum: *Ordin. Cam. part. 2. tit. 18.* (2.) Vel ad causæ cognitionem & decisionem, usque ad sententiam definitivam. (3.) Vel ad immissionem in possessionem juxta actionis conditionem ex primo vel secundo decreto: De Jure Saxonico in contumaciter agentem ita proceditur, reo citato non comparente, actor contumaciam ipsius accusat usque ad legitimum impedimentum *bis auf Ehehafften* / & nisi reus postea legitimum impedimentum probet, mulctatur damno litis & condemnatur in petitionem adversario, sin verò aliquod legitimum impedimentum, propter quod ad iudicium venire non potuit, iudici significet atq; probet, nullo modo contumaciter egisse videtur, hincq; etiam poenam contumacis evitat.

Quæritur (II.) *An & quomodo contumaciter agens habeatur pro confessio?* Resp. Etsi quidem videatur manifestè confessus. *ex l. 38. ff. de Jurejurando.* tamen cum in causis civilibus, tum criminalibus nemo habetur pro confessio, nisi sequuta provincia super hoc, vel sententia, quòd sit confessus. *l. ejus, qui dilatorem. 29. ff. de jure fisci.* Bart. &

X 2

Bald.

Bald. *in l. generaliter. §. sed juramento. n. 4. C. de reb. cred.* quoniam verò contumacia est delictum fictum, non verum, statutum, quòd contumax habeatur pro confesso, de delicto ficto, non vero debet intelligi. Bald. *in l. si filio. ff. solut. matrim.* Marfil. *in praxi. §. postquam. n. 12.* Et hæc de hoc utilissimo Adverbio; Plura possunt legi apud Johan. Bertach. *part. 2. Lit. C. hoc ipso voc.* Card. Tusch. *Tom. 2. Pract. conclus. 1024. cum seqq.* & Illic. Ummium *Disp. ad Process. 6. de contum.*

43. Contumeliosè.

Cùm Adverbium hoc nostrum secundum *princ. Inst. de Injur.* idem quod injuriosè significet, nolumus hîc, ne crâmben bis coctam hoc in opere apponamus, illud prolixè exponere, sed mittimus tantùm B. L. ad dictum Adv. *injuriosè*, quod infra venit explicandum.

44. Convenienter.

Adverbium hoc Convenienter idem significat quod congruè, aptè, accommodatè & consensaneè, habetq; tantum in Jure nostro usum, ut ipse Tiraquel. *de retract. convent. §. 2. gloss. 3. n. 30.* dicat, nihil in jure esse factum, quod non convenienter effectum.

Sic Prætor convenienter jus reddere dicitur, etiamsi iniquè decernat, *l. penult. ff. de Just. & Jur. l. 65. §. 1. ff. ad SCtum Trebell.* scil. si formaliter ritè saltem procedit, servato juris ordine, & aliqua causæ cognitione adhibita pro tribunali, præsumitur enim pro magistratu autoritate rerum judicatarum, quæ tanta est, ut pro veritate habeatur. *l. 25. ff. de stat. hom. l. 3. §. 2. de rebus eorum, qui sub tutel. l. 1. pr. ff. quæ sent. sine appell. l. 29. §. 1. ff. de statu lib.*

Aliàs

Aliàs quando contra jus ipsum, contra sacras constituciones & leges pronunciat, non convenienter jus reddit, hincque sententia ejus est ipso jure nulla. *l. 19. de appell. l. 1. §. 2. ff. qua sent. sine appell. resc.* factum enim prætoris juri derogare non oportet. *l. 1. §. 1. ff. de feriis.*

Ita legibus convenienter vivit. *l. 29. ff. de LL. l. 102. de V. S.* qui non contra externam formam seu expressam legis prohibitionem facit: Leges enim externa tantum obedientia contentæ sunt, nec mentis aut voluntatis requirunt *in C. de arg. l. 18. ff. de pœn.* cum ea in hac nostra depravatione impossibilis sit, impossibilia autem legi præcipi nec possint aut debeant. *l. 183. ff. de R. J.*

Sic quoque convenienter agit, qui in pœnis infligendis justam proportionem seu æquitatem observat, pœnæ enim non distribuuntur ut aliquid, quod commune est civibus quatenus civibus, seu quod pluribus simul circa eandem rem jus habentibus pro cujuslibet rata distribuendum venit, inter singulos, qui omnes inde quid participant; Sed quod huic vel illi delinquenti conveniens suo delicto singularis irrogetur pœna. Magn. Dn. D. Struve *Exerc. I. tb. 27. ibiq. in dict.* Hinc est, quod pœna trirremium non possit imponi pupillo vel mulieri vel debilitato brachiis, quia non possunt remigerare, talis enim pœna non congruit, neque convenit; Lex itaque vel statutum loquens de uno genere personarum, & extendens dispositionem ad aliud genus, intelligi debet, ut habeat locum secundum ea, quæ congruunt & conveniunt personis, ad quas fit extensio. *Gemin. Conf. 73. n. 10. Card. Tusch. Pract. Conclus. Jur. Tom. 2. conclus. 732.* Quoniam autem hac in, imbecillitate, ubi externo ut plurimum opus est imperio, &

homines legibus tenentur vivere, secundum §. 1. in *Pro-
am. Inst.* cum, licet communia liciti & illiciti principia,
hominibus natura sint indita, ad turpia & injusta perverſi
mortalium animi magis inclinent, convenientia debi-
ta semper requiritur, nullusque actus in vita civili legiti-
mus, qui non convenienter fiat, peragi debet, apparet u-
sum hujus Adverbii esse notissimum, ut adeo hodie nul-
lus, si modo ζῶν πολιτικόν, inveniatur, quem utilitas hu-
jus Adverbii latere possit; Isthmum itaque perfoderem
& laterem lavarem, si plura de hujus Adverb. præstantiâ
adjicerem, lubet solummodo B. L. ad quotidianam re-
mittere conversationem.

45. Copiosè.

Vide sis, quæ dicta sunt supra ad Adverbium *A-
bundanter.*

46. Copulatè.

Propter nimiam in Jure frequentiam, & singularem
inibi usum, nemo forsitan erit, qui nesciat, hoc Adverb.
plurium conjunctionem denotare; quoties igitur par-
ticula ista occurrit, oratio sumitur ex universo, & non
verificatur, si unum deficit ex universis. Castren. *conf. 211.
ver. secur. lib. 2.* hinc Regula]CTORUM est verissima: Quan-
docunque plura copulativè requiruntur ad aliquid dispo-
nendum, non sufficit unum tantum intervenire. *l. si ba-
red. ff. de cond. inst.* Johann. de Anania *conf. 32. ultra alia.
n. 7.* Riminald. Jun. *conf. 600. n. 10.* Roman. *conf. 166.* Sic,
quia, ut aliquis in fraudem creditorum manumississe di-
catur, duo copulativè requiruntur, & animus fraudan-
, & ipse damni eventus. §. 3. *Inst.* & *l. 10. §. 1. ff. quæ in-
frau-*

fraudem cred. non sufficit unum horum, ut quis rectè inde in fraudem creditorum manumississe dicatur. B. Dn. Ludvv. *in Com. ad 3. Inst. cui & quibus ex causis manumittere non licet.*

Ita in pluribus alternativè copulatis, ut si statutum requirat duos consanguineos in contractu minoris, vel duos affines, non sufficit, si unus consanguineus & unus affinis intervenerint, si extabunt duo consanguinei & duo affines. Angel. *Cons. 160. n. 3. usq. ad finem.*

Sic quoque in substitutionibus factis, si v. gr. testator jure institutionis leget 500. filia nata, & alia 500. nascitura, & injungat, quod si nata & nascitura decedant, antequàm nupserint, dicta legata pauperibus erogentur, requiritur, quod tam nata quàm nascitura moriatur, quia utrumque copulatum debet esse verum. Bald. *cons. 39. in princ. lib. 1.* Et hæc, quæ diximus, per omnia hoc modo non solum in dictis, sed reliquis similibus procedunt, in tantum quippe copulat & requirit consensum utriusque copulati, ut sicut universalis collectiva falsificatur in uno, ita etiam particularis copulativa. Castrenf. *cons. 103. n. 2. lib. 1.* Interim potest videri Card. Tusch. *Pract. Concl. Juris. Tom. 2. conclus. 1035.* qui unam atque alteram habet limitationem. Confer quæ dicta sunt ad Adverbium *Conjunctim.*

47. Corruptè.

Adverbium hoc suam à corrupendo, & cum eo unam eandemque recipit significationem; Sumitur autem corrumpere, pro vitium afferre & violare, prout apparet ex *l. 5. ff. de quest. l. 38. §. qui nondum. ff. de Pax.*

Sicut

Sicut autem variis in vita civili rebus vitium affer-
tur, ita quoque variè usurpatur.

Sic in *l. 1. §. 3. & seqq. l. 5. & l. 9. ff. de servo corrupt.* usurpatur de servo, cujus animus mala persuasione veluti meretriciis sermonibus est depravatus, hinc & rectè is dicitur corruptè agere & patrimonium domini minuere, teste Cujac. *11. Obs. 11.* quæ causa est, quòd domino detur actio de servo corrupto in duplum mixta, rei & pœna persecutoria. *l. 14. §. 5. ff. de serv. corrupt.* quæ tamen non est famosa. *l. 5. §. 1. junct. duabus ll. seqq. ff. de Obs. Par. & Patr. præst.* quicquid etiam dissentientes dicant, ex *l. notabili 56. ff. pro socio.*

Ita quoque dicitur de virgine vitata, in *l. si quis aliquid. ff. de Pœn.* Corruptere siquidem est verbum generale, & tam ad animum quàm ad corpus refertur. *l. si servus servum. ff. ad L. Aquil.* non tamen denotat vim, hinc per corruptionem hinc intelligimus concubitum illum illicitum, qui intercedit inter solutum & solutam consentientem. *l. 22. l. 29. C. ad L. Jul. de adulter.* & de his corruptis virginibus sciendum, quòd si semel depravata sint in eum locum, quo acceptæ sunt, restitui nequeant, ut hinc etiam Hieronymus: *Audenter dicam, inquit, cum omnia possit Deus suscitare, tamen virginem non potest post ruinam.* De vi stupratis aliud obtinet; Virgo, quippe tali modo corrupta, nullam infamiæ meretur maculam, sed in violatæ existimationis retinet privilegia. *l. 13. §. 7. l. 39. ad L. Jul. ff. de adult. l. 20. C. eod. usq;* adeò ut mulieri quæ ante stuprum violentū virgo fuerit, coronam virginitatis in capite portare liceat, eaque caput populo obvelare haud teneatur. Franc. Pfeil. *Cons. 147. cent. 7.* Sic

Sic corrupille videtur, qui vinum spurcavit vel effudit, vel acetum fecit, vel alio modo vitiavit. *l. 27. §. nequit lex, cum seqq. ff. ad L. Aquil.* Item si frumento harenam aut quid aliud immiscuit, cujus difficilis separatio sit. *d. l. 27. §. si quis vestim.*

Ita & corrupisse intelligitur Album prætoris, Tabulas, chirographa debitorum, qui ea interleverit. *l. 42. ff. ad L. Aquil. l. 35. ff. de dol. mal. l. 16. §. deniq. ff. fam. ercisc. l. 31. ff. de furt.*

Hæc ratione quoque Judex & quilibet alius arbiter dicitur corruptè judicare, qui cum alias teneretur gratuitum exercere officium, si exinde recepit pecuniam, etiam si sententiam ferat justam. *Anchor. conf. 157.* Sed hoc est restringendum; neque enim statim quilibet Judex qui pecuniam accipit, est corruptus dicendus, sed ille solummodo, qui animum suum pecuniâ corrumpi patitur; hinc quando Titius offerret pecuniam Judici, ut justitiam celerius ministret, & is acciperet, non est habendus pro judice corrupto, potest quippe in omnem eventum Titius datum repetere, & causam persequi. *Clar. in §. fin. q. 73. n. 2. in fin. verb. pars ant.* Quando igitur Judex animo fallendi accipit pecuniam, verè est corruptus, & si legitimæ probationes confirmant corruptionem, ipso jure hujus Judicis sententia est nulla, teste Socin, *Reg. 7.* & corrupens judicem perdit causam, cujus occasione corruptionem fecit, imo, cum jure antiquo repetere poterat datum corruptionis causa, hodie nihil repetit, *Bald. Conf. 353. ubi sequitur distinctionem And. de Pisis, quando liceat donare judici impune vel non.* Et hæc non de judice, solum & arbitro vera sunt, sed etiam pertinent ad tuto-

Z

rem,

rem, qui pro pupilla maritanda recipit pecuniam, nam licet eam maritet condecenter & benè, tamen dicitur corruptus & ex causa mala recipere, & restituere tenetur. Anchor *conc.* 175. Sed cuiusnam restitutio ista fieri debeat, an pupillæ, pro quâ maritandâ recipit pecuniam, an pauperibus, non inutiliter hic quæritur? Anchor. d. conf. respondet pauperibus, etiamsi sint consanguinei, restituere debentis, Videatur Card. Tusch. Pract. *Concl.* 170. Mascard. *Conclus.* 454.

48. Cotidiè.

Obiter hic notandum, quod Critici & Grammatici non conveniât in hujus Adverbii Orthographia, multi enim sunt, qui rectius illud per C. quàm per Q. ut Cotidiè scribere autumant; & inter illos tanquam antesignanus est *Quintilianus lib. i. Orat. Inst. c. 10.* quem secutus est *Victorinus in lib. de Orthogra.*: Annotarunt & hoc etiam *Angel. Polit. & Laurent. Abstemius*, & *Ludovicus Bonogn.* in suis annotationibus singularibus. Sed quicquid illi dicant propter euphoniâ ex consuetudine hæcenus receptam *Viris Clariss. M. Z. Boxhornio, Bæclero, & Bosio nostro*, rectius putamus scribi per Q. quàm per C. hinc etiam lubet illius explicationem transferre ad literam Q.

49. Crebrò

Quamvis hic Adverb. nost. jure tanquam in sede propria explicari debuisset, quoniam tamen secundum *l. 2. post prin. C. de commun. serv. manu.* idem significat ac sæpe, non lubuit, illud hic exponere, sed tantùm B. L. ad d. Adv. quod infra venit explicandum, remittere.

50. Criminaliter.

[Sicuti criminis nomine in jure nostro Capitalis fraus intel-

intelligitur, quæ respubl. læditur, veluti cædes, falsitas, fur-
tum, adulterium &c. ita quoque Adverbio hoc, quan-
do dicimus, criminaliter agere, Actio inde proveniēs in-
digitatur, prout patet ex *l. 91. ff. de furt. & l. 2. de appell. recip.*

Alias in Judiciis habet insignem usum; cum enim
causæ ibi occurrentes vel sunt criminales, vel civiles, ipsa
judicia hinc dicuntur alia criminalia, alia civilia; In civili
actio intentatur ad rem familiarē pertinens, seu ad com-
modum injurati & læsi; In Criminali verò ad vindictam
delicti, & ad pœnam applicandam fisco. Dicitur ergo
tunc agi criminaliter, quando ad pœnam fisco applican-
dam agitur, licet sit pœna pecuniaria. Similiter verò,
quando illud, quod petitur, est applicandum parti, licet sit
pœna & ex delicto agatur. *Bart. & Dd. communiter in l. fin.
ff. de privat. delict.* *Card. Tusch P.C. 7. Tom. 2. Concl. 1083.* Ut
autē efficaciter quis criminaliter possit agere, requiritur,
ut habeat luculentissimas evidentesq; probationes, nul-
lus quippe est puniendus criminaliter, nisi apertissimis
probationibus vincatur, quia clarior probatio semper
requiritur in causa criminali, ubi enim majus est pericu-
lum, ibi cautius agendum. *Oldrad. Conf. 192.* hinc agere
& puniri potest criminaliter quilibet ex dolo seu facto do-
loso, teste *Baldo Conf. 226.* quod tamen etiā non univer-
saler verum est, sed cum falsis grano accipiendum; si enim
dolos potest purgari actione ex contractu, in quo dolus
fuit commissus, non punitur criminaliter, nisi quando
transivisset in speciale delictum, prout furti &c. vel nisi
adhibens dolum lucratus fuisset, quia tunc etiam si non
transiret in speciale crimē, punitur pœna stellationis, nisi
possit purgari ex contractu illo. *Bald. Conf. 14.* ex hoc nunc

illud fluit, quod quis de levi & levissima culpa non possit criminaliter puniri, nisi in atrocibus delictis, ubi enim deficit actio civilis, ibi nonnunquam incipit criminalis, teste *Sabycet. in l. eos. C. de furt.*

Quæritur hic occasione hujus Adverbii 1. An in Criminalibus transactio sit licita. *R.* ex *l. 2. C. de Abolit. & l. 3. C. pro quibus caus. serv.* negando. Ibi enim, Transfatione crimen non aboletur: transigenti itaque pœna non est mitiganda, nedum remittenda, repeti quippe reus à magistratu vel ab accusatore quovis alio potest, ne delicta maneant impunita. *l. 57. ff. ad L. Aquil.* hoc tamen non ita simpliciter est intelligendum, neque etiam *d. l. 3. C. de Abolit.* generaliter loquitur, sed tantum de criminibus publicis, non capitalibus, ut apparet ex *l. 18. C. de transact. ubi; Transigere vel pacisci de crimine capitali, excepto adulterio prohibitum non est, in aliis autem publicis criminibus, quæ sanguinis pœnam non ingerunt, transigere non licet, citra falsi accusationem;* Licet itaque de crimine capitali, cujus pœna mors est, transigere, quoniam ignoscendum est ei, qui sanguinem suum qualiter qualiter redemptum voluit. *l. 1. ff. de bon. eorum qui ant. sent.* de aliis autem criminibus publicis non capitalibus, inter quos utique etiam est crimen falsi. *l. ult. ff. de Prævaric.* transigere vel pacisci dato pretio non licet, & hoc propterea, quia non vertitur causa sanguinis. *l. 1. ff. de bon. eorum qui ante sent.* hinc reus, si transigit, pro convicto sive ante sive post institutam accusationem. *d. l. fin. de Prævar. l. 5. ff. de his, qui notantur inf. l. 4. de Jure fisci. l. 2. prin. ff. de bon. eorum qui ant. accusator* verò pro prævaricatore habetur, & incidit in *SCtum Turpill. l. 6. princ. ff. ad SCtum Turpill.* Hodie tamen transfationem

nem

nem etiam in his criminibus licitam esse, notarunt Viri Illustres, *D. Carpz. in Prax. Crimin. part. 3. quest. 148. § n. 8. & Dn. Struve Disp. 6. th. 62.* Alias de illa quæstione plura apud *Perezium & Brunnemannum ad l. 18. C. de trans. Mysing. 6. obser. 22. Gail. 1. de P. P. c. 11. n. 12. Strauchium Dissert. 26. aph. 7. Wesenb. part. 1. disp. 10. th. 13. & Schnobelium Disp. 2. th. 30.* legi possunt, ad quos B. L. remitto.

Quar. 2. An in criminalibus appellatio sit licita?

R. Si de Jure Communi loquimur, dicimus, quod plerumque appellare liceat. *l. addictos. 29. C. de Appel.* Dixi plerumque, non enim semper, ut putat Justus Oldekop. appellationes in his causis habent locum, sicuti in hanc rem clarus est textus *in l. notab. 2. C. quorum appell. non recipiuntur,* & recensent etiam casus nonnullos, in quibus non admitta fuit appellatio, *Gomesius c. 13. Julius Clarus quest. 94. d. 1. & Imol. in l. fin. § justus. num. 9. ff. de appell.* De consuetudine aliàs generali totius Germaniæ aliud observatur, nunquam enim admittitur appellatio, sed post latam sententiam condemnatoriam statim pro arbitrio judicis remota omni appellatione fit executio, ut habetur *in Constitutione Imperii Augustæ Anno 1530. promulgata a. §. Item als tho etliche Zeit. & Ordin. Cam. Imp. part. 2. tit. 28. § 5.* Videatur *Mysinger. Cent. 4. obs. 41. Gail. 1. Obs. 1. n. 28. Perez & Brunn. ad d. l. 29.*

Quar. 3. An reconventioni detur locus in criminalibus R. non datur; Criminali enim actione conventus non potest civiliter reconventionem intentare. *l. fin. C. de Ord. Jud.* Criminalis quippe causa præjudicat civili, quando continet certam speciem criminis, puta, quia tu me accusas de injuriâ illata, & ego instituo accusa-

tionem contra te, quod induxisti testes falsos, vel oppono aliud crimen in specie commissum ratione iudicii primi, & ab eo accusatum; tunc procedendum est in criminali & supersedendum in civili, sicut testantur *Feder. de Sen. Conf. 93. & Marant. Distinct. 6. n. 57.* Et hæc non de jure solum communi, sed etiam ex Jure Camera Imper. singulari tam vera sunt, ut etiam ex constitutione pacis publicæ conventus criminaliter non possit in Camera civiliter reconvenire, teste Gailio *lib. 1. de P. P. c. 12.* Sic rejecta fuit reconventio in causa *Nürnberg/ contra Bamberg/ Colben/ und Blaunen belingend/ Ao. 52. die 18. Januarii;* ita in causa *Lewenstein contra Mittelheim geraden Anno 63. die 16. Feb.* Plura vide sis apud *Clarum in Praxi quest. 2. in fin. Petr. de Anchor. Conf. 62. Roland à Valle conf. 13. n. 13. lib. 2. & Johannem de Vicomercato n. 122. cum seqq.*

51. Cumulatè.

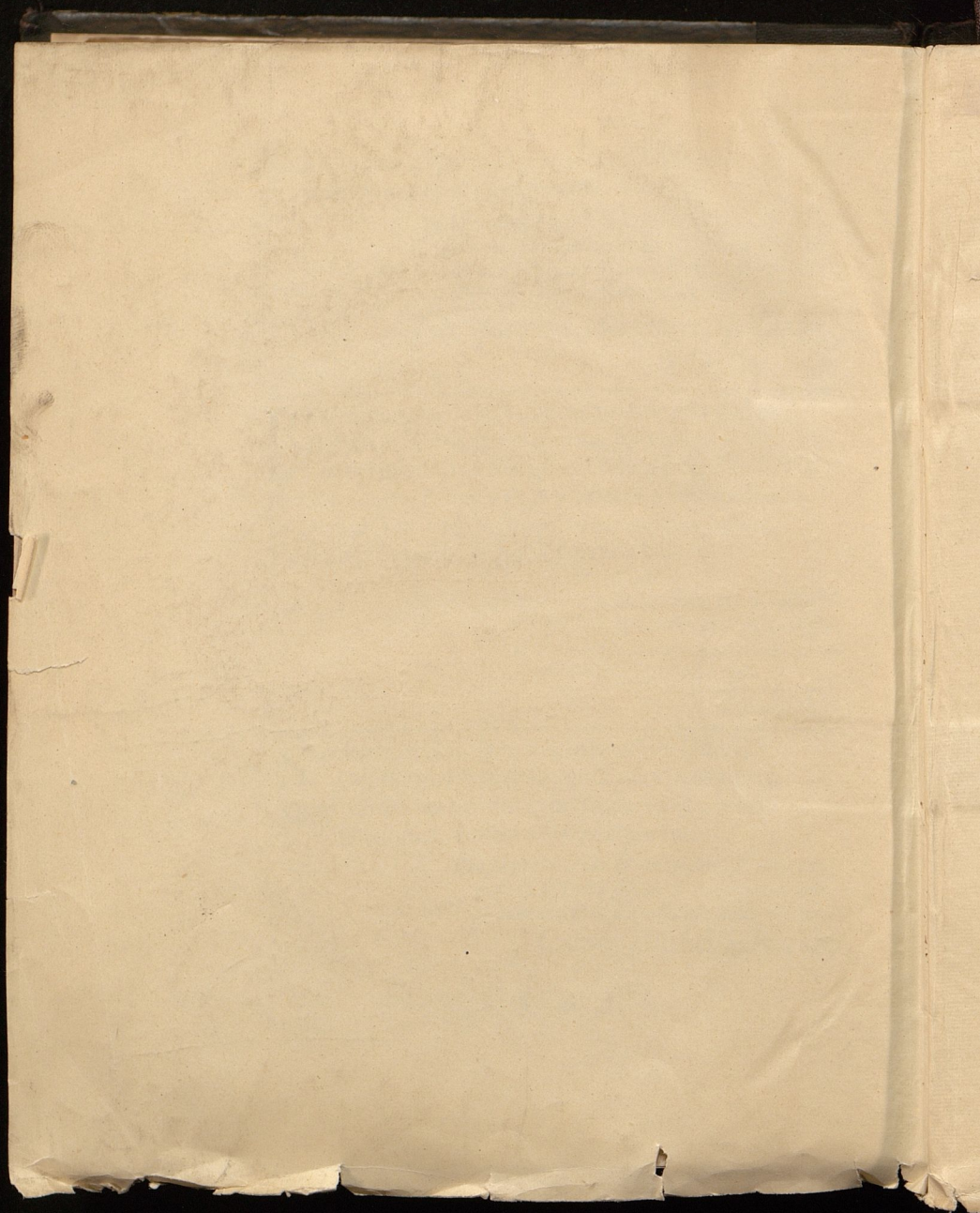
Similem, Adverbium hocce præsens cum nomine cumulus, à quo originem trahit, habet significationem; sicut enim cumulus propriè majorum rerum veluti acervum quendam denotat, ita Adverb. nostrum idem est, ac acervatim, abundanter, uti ex vocabulo Gallico, Abondament, eleganter apparet. Occurrit autem nomen cumulus cum insigni usu in jure nostro multis in locis; Sic in *l. 3. ff. ubi pupill. educ.* dicitur, cumulus patrimonii. *in l. 4. ad SCtum Trebell.* cumulus æris alieni, & *in l. 9. ff. de Pactis,* cumulus debiti; quinimo de ipsis actionibus dicitur, ut cumulus actionum; quemadmodum enim cumulus debiti vocatur coadunatio multarum summarum, ita cumulus actionum est editio plurium actionum. *l. 8. majorem, cum l. seq. ff. de Pact. & de hac actionum cumulatione*

occasione hujus Adverbii queritur, utrum sit licita, seu utrum plures actiones in uno libello comprehendi, eodemque judicio agitari possint? Et regulariter juxta Jus Romanum, quoties concurrunt plures actiones ejusdem rei nomine, una tantum quis in libello, unoque judicio experiri potest & debet. *l. 43. §. 1. de R. J. l. 74. §. 8. de legat. 2. l. 9. §. 1. de tribut. Act.* ubi tamen hic sciendum, quod non omnes Dd. nobiscum sentiant, sed multi sint, qui contrarium statuunt, & quidem I. propter *l. 12. §. 1. ff. de acquir. poss. l. 18. §. 1. ff. de vi & vi arm.* ubi judicium petitorium & possessorium conjunguntur II. propter *l. 1. §. qui autem 4. ff. de legat. ubi permittitur heredi agere petitione hæreditatis & simul interdicto unde vi.* III. propter *l. 35. §. 1. ff. locati*, ubi ex eodem contractu duas quis actiones simul movet, locati & conducti. Sed quicquid sit, ut ex resolutionibus Magnif. Dn. Struvii Ex. 46. th. 100. & Dn. Wisenb. part. 1. disp. 8. th. 19. videre est, tantum abest, ut sententiam nostram evertant, ut potius pro nostra faciant; hoc ambabus largimur manibus, & non negamus, quod usu fori cumulatio actionum admittatur, non tamen iterum indistinctè, quia actionum cumulatio fit diversimode, & quandoque cumulatur actio actioni, quandoque exceptio exceptioni, interdum actio exceptioni, & interdum exceptio actioni, ut habet Bald. *Conf. 187. in fin. n. 7. lib. 1.* Primum quod atinet casum, quando cumulatur Actio Actioni, tunc aut cumulantur plures actiones compatibles eodem libello, & potest fieri cumulatio, quia non est dare rationem, cur magis unâ actio sit expedienda quam alia. *Alex. conf. 104. in princ. lib. 6.* aut cumulatur accessoria principali prius intentata, & non potest,

l. sum-

l. fundum ff. de except. præterquam in hypothecaria Bald. *d. consil. 187. in fin.* aut cumulatur iudicium præparatorium principali iudicio, & si utraque actio nata est, vel nasci speratur ex negligentia vel contumacia, & cumulatio procedit; aut una non est nata, neque nasci speratur, pendente iudicio, & non fit cumulatio, quia sine actione quis experiretur. *Rom. Conf. 382. n. 12 & seq.* Secundum quod concernit casum, quando cumulatur exceptio exceptioni, & tunc habet locum *l. nemo ex iis. ff. de except.* Tertio casu quando cumulatur actio exceptioni, sciendum, quod tunc si sunt ejusdem naturæ, non procedat cumulatio Bald. *consil. 187. in fin. lib. 1.* Quarto casu quando cumulatur exceptio actioni, & si est de natura iudicii, opponi potest, Bald. *d. Conf.* Alias dicta ista actionum cumulatio communiter distingui solet in successivam, alternativam, & simultaneam. Successivè dicitur fieri cumulatio, quando duæ actiones in eodem libello proponuntur, ita, ut una post alteram decidi debeat, sive eadem sive diversa sententiâ, & sic volunt cumulari querelam inoff, & petitionem hæreditatis teste, *Magnifico Dn. Struvio Ex. 10. tb. 4. in fine.* Alternativè solet fieri, si quis alternatim ob incertitudinem duas proponit actiones, ut si hæc non possit consequi, alterâ consequatur, ita volunt cumulari rei vindicat. & actionem publicianam teste iterum *Dn. D. Struvio, Ex. 11. tb. 44.* simultaneâ cumulatio dicitur, quando plures actiones in eodem proponuntur libello, ut simul examinentur, & una eademque sententiâ decidantur, v. gr. actio injuriarum: & actio ad palinodiam. Hæc de hoc Adverbio; plura habet *Card. Tusch, Pract. Conclus. Tom. 2. conclus. 1095. Gail. 1. Obs. 63. & Fibig in process. pag. ult.*

ULB Halle
002 725 983

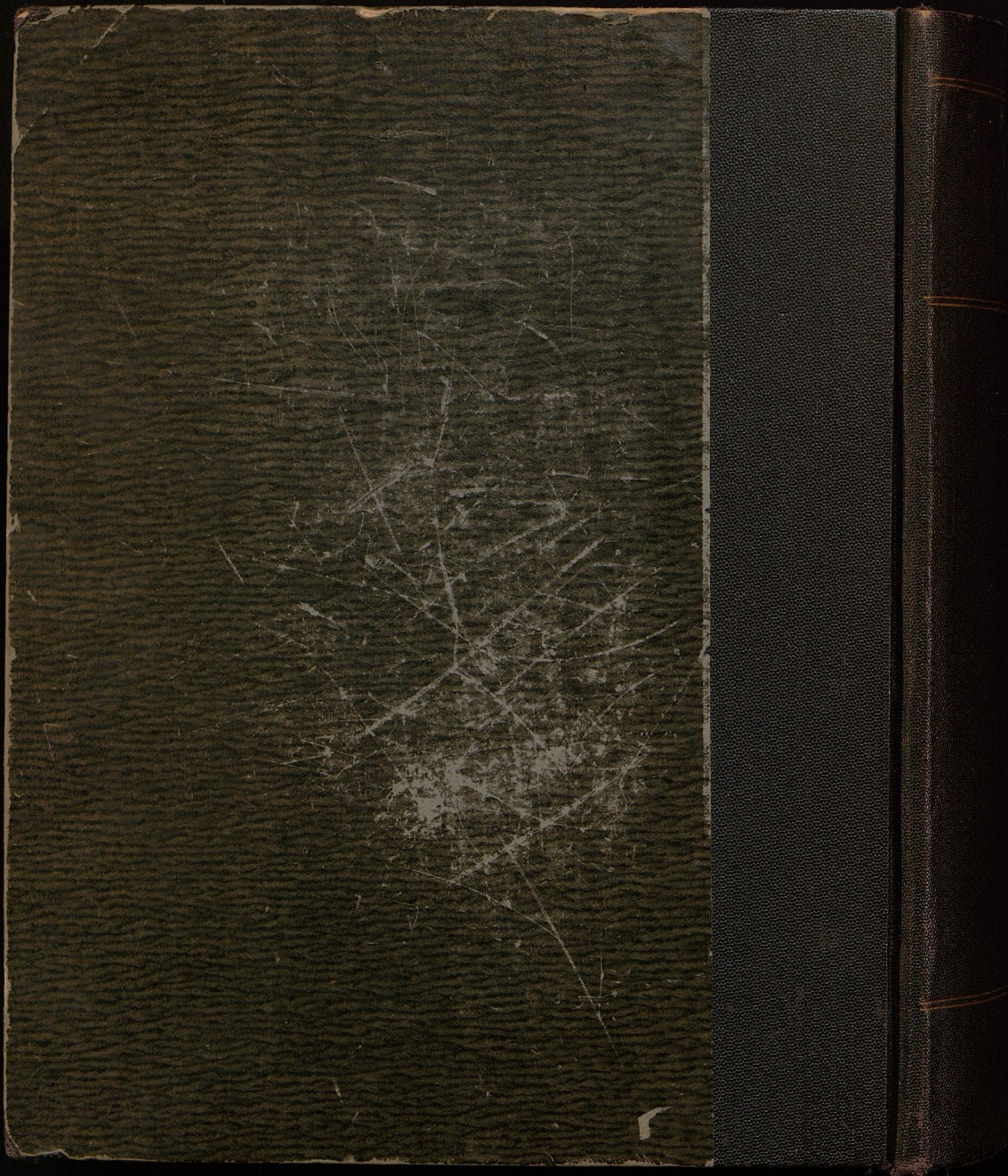
3

SR

V0 77

36.
9.2. Num. 12.
1685, 26
12

Q. D. B. V.
DISPUTATIONEM COLLEGII JURIDICAE

DE
SIGNIFICATIONE
ADVERBIO-
RUM

P. 14.
TERTIAM,
Magnifico JCoorum in Illustrissima Jenensium
Academia Ordine consentiente,
PRÆSIDE
VIRO

Magnifico, Nobilissimo, Amplissimo, Consulissimo
atq; Excellentissimo

DN. CHRISTOPHORO PHILIPPO

Richter, JCo & Decretalium P. P. famigeratissimo, Co-
mit. Palat. Cæsar. Consiliario Saxonico eminentissimo, Fa-
cultatis Jurid. Ordinario, Dicafterii Provincialis &
Scabinatus Assessor Primario, gra-

vissimo.
DN. PATRONO AC PRÆCEPTORE SUO ÆTERNUM
DEVENERANDO,

die 26. Aprilis. M. DC. LXV. H. L. Q. C.
publico placidoq; Eruditorum Exami-
nis

Burchard Henrich Tilemann

A U T O R.

JENÆ

Typis JOHANNIS NISL

KÖNIGLICHES
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
ZVHALLE